

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan • www.uzas.uz • 2008-yil, 29-fevral • № 9 (3941)

МЕХР-ОҚИБАТ БАЙРАМИ

Она юртимиз табиати чиндан ҳам бетақдор. Ойбек домла лутф этганидек, ҳаммиси унинг "қишларида баҳор шивир"ни эшитасиз. Шу боис биз кузу қиш баҳорни, кўкларни соғиниб яшаймиз. Бу сафар оғатгадиган узокроқ давом этган қиш "руҳимизга соған оғир сурур"дан сўнг яна дилчимиз орзиқиб, баҳорнинг соғинчи қишқиларини куйлай бошладик. Табиатнинг ўзига хос синовидан эсон-омон ўтганимиз, иссиқ кунларга етганимиз учун қалбимизга Яратганга шукронамиз бисёр.

Табиатдаги уйғониш одамлар кўнглига ҳам кўтаринки кайфият бахш этади. Қиш билан аёз кўрпасига бурканган дов-дахтарлар эрта-индин куртак ёзиб, ўз гўзаллигини кўз-кўз қила бошлайди. Кўёшнинг заррин нурлари жаннатмонанд ўлкамизнинг ҳар бир пучмоғини ёритгани каби Наврўз нашту намоси ҳам шаҳар ва қишлоқларимиз, маҳалла ва овулла-

ни, таъбир жоиз бўлса, меҳр-оқибат байрами, дейиш мумкин. Қариндош-шу биродарлар ўз яқинларини йўқлаши, тансиқ кўклар таомлари билан бир-бирларини сийлаши инсон кайфиятини кўтаради.

— Бемор кишидан ҳол сўраш, унинг руҳиятини кўтариш ҳар қандай дори-дармондан кўра шифобахшдир. — дейди кардиолог Шавкат Са-

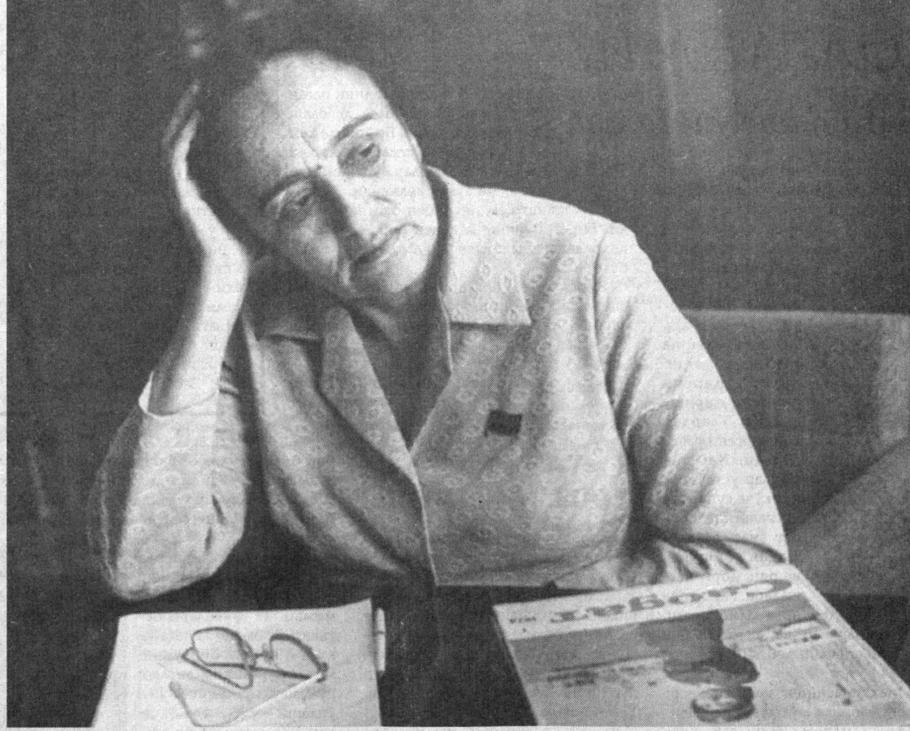
Наврўз эшик қоқмоқда

лоҳидинов. — Ҳалқимиз ана шундай меҳр-оқибатни савобга йўяди. Наврўз кунлари эса бундай эзгу ниятга бел болаган юртдошларимиз ҳар қачонгидан кўпаяди. Демак, хаста дилларга маҳкам бўлиш билан ҳам саваб олиш мумкин.

Бу йилги Наврўз арафасида юртимизда ажойиб ташаббус қанот ёйди. Ёшлар йили муносабати билан ҳар бир ёш йилит-қизнинг камиди биттадан кўчат ўтказиши ва унинг тутиб кетиши учун жон куйдириши эзгу ҳаракатга айланмоқда. Кўпгина шаҳар ва қишлоқларда "Ёшлар боғи" яратилди, турли танловлар, ҳар йили энг иқтидорли қизларнинг Зулфия номидидаги давлат муко-

фоти билан тақдирланиши ҳам ёшларимизга кўрсатилаётган раҳбариятнинг ёрқин намуналаридир.

Айни кунларда юртимиз шаҳар ва қишлоқларида "Ёшлар йили"га бағишланган учрашувлар, адабий анжуманлар ўтказилмоқда. Ана шундай анжуманлардан бири Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, "Миллий тикланиш" демократик партияси ҳамкорлигида Сирдарё вилоятида бўлиб ўтди. "Ёшларимиз бутунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир" деб номланган ушбу адабий-маърифий анжумани Гулистон давлат университети ректори Улуғбек Тошкенов очар экан, таълим соҳасида ёшларимизга кўрсатилаётган раҳбарликлар, университет талабаларининг бутунги илмий-

ВИСОЛ

Гардини артиб аста ҳар гал ўтарди, Жингалак сочларини силарди пинҳон. О, нақадар қаттиқ тош қўлга ботарди, Қалбидай ёнар қафти, ёнар беомон...

Юзларини пайпаслар оҳиста, мафтун, Балки шивирлар дилда висол кунини. Ҳайкал эса бағри тош, бепарво, беун, Турармиди шундай тек, эшитса уни...

У — бахтсевар, юртсевар Ҳамид Олимжон, У — "ажиб ҳислар" билан сўзлар сўзини. Аммо қани жон кирса ҳайкалга бир он, Ёри унинг бағрига отса ўзини...

Ишқ ва ҳижрон шеърларини шоирга атаб, "Бир кунгина ақали" жон берай дея, Муҳаббати ёнига келмоққа абад Ҳайкалга айланди бутун Зулфия.

Салқин шаҳарларда гуллади ўрик, Қайда деб Ҳамидим, қани Зулфиям. Баҳор садо берди: шоирлар тирик, Ўзбек ҳаёт экан, ҳаёт улар ҳам!

Гулчехра ЖҲҲАЕВА

Ёшларни маънавий баркамол инсонлар этиб тарбиялаш оталар зиммасидаги катта вазифа. "От ўрнини той босар", "Тойлар ўсиб от бўлин" каби мақол ва ҳикмати сўзлар ҳам бежиз тўқилмаган. Республика ёш ижодкорларининг ағнавий "Зомин", "Ақчақул илҳомлари", "Кегажақ овози" анжуманлари, турли танловлар, ҳар йили энг иқтидорли қизларнинг Зулфия номидидаги давлат муко-

фоти билан тақдирланиши ҳам ёшларимизга кўрсатилаётган раҳбариятнинг ёрқин намуналаридир.

АНЖУМАН

Айни кунларда юртимиз шаҳар ва қишлоқларида "Ёшлар йили"га бағишланган учрашувлар, адабий анжуманлар ўтказилмоқда. Ана шундай анжуманлардан бири Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, "Миллий тикланиш" демократик партияси ҳамкорлигида Сирдарё вилоятида бўлиб ўтди. "Ёшларимиз бутунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир" деб номланган ушбу адабий-маърифий анжумани Гулистон давлат университети ректори Улуғбек Тошкенов очар экан, таълим соҳасида ёшларимизга кўрсатилаётган раҳбарликлар, университет талабаларининг бутунги илмий-

ижодий ютуқлари ҳақида сўзлади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Абдулла Орипов Ватанимиз равнақи ва юртимиз тинчлигида ёшларимизнинг ўрни, уларнинг бутунги бурч ва масъулиятлари ҳақида фикр юритди. "Миллий тикланиш" партияси марказий кенгаши раиси, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари Хуршид Дўстмуҳаммад "Оммавий маданият" мавзусида сўзлаб, бу борада ёшларимиз тарбиясига нисбатан салбий таъсирлар, ушбу муаммоларни ҳал этиш йўллари ҳақида ўз мулоҳазаларини билдирди.

Ёзувчилар уюшмаси Сирдарё вилояти бўлими масъул котиби Ҳаётхон Ортиқбоева, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Собиржон Жабборов, Гулистон давлат университети профессори Ҳайитбой Мирҳайдаров, шоирлар Рустам Мусуэрмон, Баҳорой Холбекова, Олий адабиёт курси тинловчилари Ҳаёт Шодмон, Дилафрўз Чориева ёшларга ўз тилақларини изхор этиб, Ватан ва мустақиллик мавзусидаги янги шеърларидан намуналар ўқидилар.

Ўз ахборотимиз

МАЪНАВИЯТ ТАРФИБОТЧИЛАРИ

Тарихга назар ташласак, қадим замонларда ҳам ўсиб келатган ёш авлод тарбиясида эътибор берилган жойда, шубҳасиз, ўсиш ва тараққиёт бўлган. Ёшлар ўз устозлари, кекса авлод вақилларидан сабоқ олиб, уларнинг эзгу амалларини давом эттиришган, улардан-да баланд чўққиларни эгаллашган.

Истиқлолимизнинг дастлабки қадамларидан бошлаб, мустақил юртимизда ёш авлод тарбияси ва маънавиятига, йилит-қизларнинг соғлом ва мустақил дунёқарашини шакллантиришга алоҳида эътибор берилмаётганининг боиси ҳам шунда. Орадан ўтган йиллар ичида бу борада жуда катта ва салмоқли ишлар амалга ошириди. Мамлакатимиз аҳолисининг ярмидан ортигини ташкил этадиган ёш авлод бутунги кунда миллатимизнинг ишончли таянчи, миллий тараққиётни белгиловчи навқирон куч бўлиб турибди.

Давлатимиз раҳбари Исрол Каримов Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил якуни ва жорий йилда иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштиришнинг муҳим йўналишларида бағишланган мажлисидаги маърузида ёшлар маънавиятини янада юксалтириш, уларни миллий ағна ва қадриятларимизга ёт бўлган бузғунчи ғоялар, зарари оқимлар таъсиридан асраш ҳамон долзарб вазифа бўлиб турганини, бу борадаги тарбиявий ишларни асло сусайтирмаслик лозимлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Бу вазифани амалга ошириш мақсадида мутасадди ташкилотлар, ижодий уюшмалар, таълим-тарбия муассасалари ва бошқа тегишли жамоат бирлашмаларида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, республика Маънавият тарбият маркази, Миллий роҳ ва мафкура илмий-амалий маркази, Ўзбекистон хотин-қизлари қўмитаси, республика "Маҳалла" хайрия жамғармаси, "Тас-

вирий ойна" ижодий уюшмаси, Ўзбекистон ёшларининг "Қамолот" ижтимоий ҳаракати маркази кенгаши ҳамкорлигида ташкил этилган "Энг фаол маънавият тарбиятчилари" республика кўрик-танлови ҳам шу мақсадга йўналтирилди.

Биринчи марта ўтказилаётган бу муҳим тадбир Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида фаолият олиб бораётган маънавият тарбиятчилари орасидан энг моҳир ва тажрибалиларини аниқлаш, бу ишни мамлакат миқёсида янги сифат босқичига кўтаришда муҳим аҳамият касб этади.

Кўрик-танлов якунларига қўра, Самарқанд вилояти педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва маълумоти ошириш институтининг проректори Комил Ҳайдаров, Наманган вилояти, Чортоқ туманидаги тиббиёт коллежи директорининг ўринбосари Мавлуда Мамажонова, Тошкент вилояти Янгиёул технология касб-хунар коллежи директорининг ўринбосари Соли Бойматов ҳакамалар қарорига қўра биринчи ўринни эгалладилар.

Иккинчи ўринга республика Маънавият тарбият маркази Жинзаҳ вилоят бўлими раҳбари Урол Носиров, Навоий вилояти, Кармана туманидаги 4-мактаб ўқитувчиси Наргиза Кенжаева, Низомий номидидаги Тошкент Давлат педагогика университети кафедраси мудири Матлуба Қажарова ва муносиб кўриди. Қорақалпоғистон Республикаси Чимбой туманидаги педагогика коллежи ўқитувчиси Тамара Полвонниёзова, Андижон вилояти Хўжаобод шаҳри ҳокимлиги бош мутахассиси Ойтожи Ҳожимуродова, Қарши қишлоқ хўжалиги коллежи директорининг ўринбосари Замира Мамажанаровага учинчи ўрин насиб этди. Танлов фойдалари диплом ва махсус совринлар тошйриди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.Қосимов сўзга чиқди.

"ҲАЛАЛА"

Сўнги йилларда Ўзбек Миллий академик драма театри тез-тез хориз драматургиясига мурожаат қилмоқда. Улар ичида "Дарахлар тик туриб жон беради", "Тун албатта ўтади" каби спектакллар томошбинлар томонидан

нинг нечоғди тўғри танланганидан дарақ беради.

Бироз кўтаринки, романтик руҳга эга бўлган спектаклнинг эртақнамо воқеаларига ҳамроҳанг мусиқалари ҳам ёрқин, кувноқ ва бироз кинояли тарзда таралади. Айнан мусиқада спектаклдаги комедия руҳини тўлиқ англаш мумкин.

Янги спектакл

Албатта, спектаклда қиймига етмаган ижролар, режиссура, либослар масаласида баъзи кусурлар кўзга ташланади. Улар ижродан-ижрога қайтариб боришига умид қиламиз.

Умуман олганда, инсонийликни, пок ҳис-туйғуларни, ҳалолликни тарбия этувчи бу пиеса текинхўрлик, пасткашлик, ҳаромдан лўкма ейиш каби иллатларни қоралайди. Ана шу томонлари билан ҳам у аҳамиятли ва кераклидир.

Бахтиёр ЁҚУБОВ

СУРАТЛАРДА ЯПОНИЯ

Уттан асрининг 70-йилларида кунчиқар мамлакат Япония қандай бўлган, одамлар қиёфаси, турмуш тарзи ҳақида билмоқчи бўлганлар узокқа бормай, Тошкентдаги Фото уйида очилган кўргазма-ни томоша қилсалар, керакли маълумотга эга бўладилар.

Ўзбекистондаги Япония элчихонаси, Япония фонди ва Фото уйи ҳамкорлигида ташкил этилган бу кўргазмада 23 таниқли япон рассомининг фотосуратлари намойиш этилмоқда.

"Ўзгараётган жамият" ва "Ўзгараётган ландшафтлар" номи иккита кенг миқёсдаги экспозицияда ўтган асрининг ўзига хос оламига сайр қилиш билан бирга, япон фотосуратчиларининг бутунги кунга муносабатларининг ҳам кўздан кечириш мумкин.

"Япония ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар турли соҳаларда жадаллик билан ривожланиб бормоқда, — деди кўргазма очилганда Япониянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Цутому Хираока. — Кўргазма орқали ўзбекистонликлар Япония ҳақида ва мамлакатини, унинг маданиятини, анъаналарини, урф-одатларини, табиати, хуласа, у ерда кечаётган барча янгиликлар билан та-

нишишга муваффақ бўладилар. Японлар дунёсига чуқур назар ташлашни истаб, мана шундай тадбирни уюштирган ўзбекистонликлардан миннатдорман".

Ф.ФАХРУДИНОВА

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулсанам МАМАЗОИТОВА

→ 5

Мушоирага марҳамат!

2008 йил 5 март чоршанба кунини соат 14.00да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида 8-март — хотин-қизлар кунига бағишланган "Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат" мавзусида шerryнт кечаси ўтказилади. Мушоирани Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиёва олиб боради. Барча қизқанқанлар таклиф этилади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси

Манзили: метронинг "Халқлар дўстлиги" бекати, "Ўзбекистон" кўчаси, 16^о уй. Телефонлар: (139-26-91, 245-98-19).

"АСАКАБАНК": ишонч, унум, баракат!

"ҒАЛЛАБАНК" ҳамкоринг бўлса, ҳисобингдан адашмайсан!

Она сайёра — кўриқхона

— Эй, болам-а, ейман десанг ана бозорда балиқ, Харид қилад, пишприб еявермайсанми...

шаддираб оқайтган жойга боринг. Табиатни севган одамнинг дараёти тушунади.

донан деу этишнн уларига эп кўрмаяптилар. Бунинг ўрнига айрим матбуот нашрларига...

— Чиқинди ташланадиган жой туманда асваллар бир жойда — Балиқчида эди. Мавофа...

ҚОРАДАРЁ ҚИРФОҒИ ЭЪТИБОРДАН ҚОЛГАНМИ?

толдим. Сунғий ҳавзаларда этиштираган балиқдан кўра дарёнинг табиғий балиғи нақадар тотди эканини фарқлаймиз.

ёхуд мақтанганнинг уйига бор

нинг бир жойида итнинг ўлигига кўзинг тушса, бошқа жойда мушукнинг ўлиги сувадиги чўпга илиниб ётибди.

Тўқиндихона учун дарё бўйларидан жой ажратиб соғлом ақлга тўғри келмайдди.

Балиқчи туманидаги "Алишер Навоий"

Одилжон Жўраев, журналист

Раҳима МАЗОҲИДОВА

Бешафқат ўлим ўзбек театр санъати ривожига катта ҳисса қўшган, Ҳамза номидаги Кўкон шаҳар...

Тозагул ("Алломпин"), Бўстун ("Аяжонларим"), Зуҳра ("Ҳолис-хон")...

Раҳима Мазохидова 1930 йили Кўкон шаҳрида таваллуд топди. Ёшлиқ йилларидан бошлаб театр санъатига меҳр қўйди.

Раҳима Мазохидова ўзига хос бетақор, ёқимли ва жарангдор овозга эга хонанда ҳам эди.

Ҳамза номидаги Кўкон шаҳар мусиқали драма театрининг раҳбарияти ёш, ҳаваскор актрисадаги ўзини хос маҳорат ва истеъдодидан сезиб, уни театрга актриса сифатида тақдир этди.

Бетақор истеъдод соҳибаси, дарёида аёл Раҳима Мазохидова мазмуни ҳаёт йулида ўзидан нурли ва ўчмас из қолдирди.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, "Ўзбектеатр" илҳодий ишлаб-чиқариш бирлашмаси

«ТАҒАҚҚУР» 2008 йил, 1-сон

Журналнинг ушбу йилги биринчи сони Ўзбекистон Республикаси Президентини Ислам Қаримовнинг: "Олижаноб, мард ва меҳнатқош, бағрикенг халқимизнинг бутуни ва ёруғ келажиги йўлида саноқчил ва ёш...

Бор бўл, эзгуликка бахшида ҳаёт, Заҳматинг туфайли етдинг умрга. Шоҳмисан, гуфқаро — энди умрбод Даҳддор бўднинг сен абадиятга.

Журналнинг "Тарих ва тараққий", "Янги аср муаммолари", "Миллат ва маънавият" рўқналари остида мушоҳада ва тафаккурга қуноҳот бергувчи, миллий ўзлигини англаш йўлида ўқувчиларни тегар уйларга қаровчи мақола...

Журналларни варақлаганда...

берилган "Озодлик қайғуси" мақоласи, адабиётшунос олим Иброҳим Ҳаққулни "Бу юқлик тимсоллари" рўқнаси, таниқли шоир Эшқобил Шуқур ва Воҳид Луқмоннинг янги шеърли туркумили ҳам "Тафаккур" мухлис-ларини бефарқ қолдирмайди, деган умидамин.

Интернешна. Ўзбек-Америка қўшма корхонаси қарашли сўхдат ёнида Қорадарё соҳиллари бўлиб яордиқ. Яёв то "Саровул" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудига чорарқанмиз, табииатнинг яна бир мўъжизасига гувоҳ бўдик.

ашқол-дашқоллари шу ерга олиб келиб тўқилди. Салқ ачиқарайди, деб ким қафолот беради?

Вазирлар Маҳкамасининг қарорига асосан Қорадарёга алоҳида муҳофаза этилаидиган табиий ҳудуд муҳофаза берилган. Унда Қорадарёнинг муҳофаза зонаси соҳилдан 300 метр қилаб белгиланган.

Дарё сувининг соқиндигини кўриб. Қаранг, дарё нимадандир эзилганга, қийналаётганга ўхшади.

Иўқ, улар бу долзарб вазифани виж-

ОЛИС ВА ЯҚИН БОЛГАРИЯ

Эртага баҳорнинг биринчи кунини. Демак, халқимиз, юртимизда яшайдиган бошқа халқлар, ҳаммамиз биргалишиб байрам қиладиган Наврўз яқинлашмоқда.

Дарҳақиқат, халқларимиз ўртасидаги муносабатлар ҳар соҳада ҳам қувонарлиқдир. Бир вақтлар болгар драматурги Панчо Пенчевнинг асарини Ёш томошбинлар театрида муваффақият билан намойиш этилганда, ўзбек ва болгар киночиларининг "Икки соддат ҳақида қисса" (реж. З.Содилов) фильми катта экранларда қўйилган.

Ўзбекистон ва Болгария ўртасидаги дўстлик тарихи оқис мозиёга бўлиб тақалади.

— 2008 йил биз учун барча соҳаларда, хусусан, маданият ва санъат соҳасида самарали ҳамкорликлар йили бўлишига ишонаман, — дейди Болгариянинг Ўзбекистондаги асарини вакили Стояна Русинова журналистлар билан учрашувда.

Археолог, тарих фанлари номзоди Сергей Сабчук-Қурбонов ўтган йили курорт шаҳарлардан бири Варнада бўлиб қайтди. "Бу сирли шаҳарнинг мейморчилик санъати менда катта таассурот қолдирди, — дейди у. — Болгарлар ва ўзбеклар ўртасида кўплаб ўхшаш томонлари кўриб хайрон қолдим. Табиат борасида, меймор археологиди ёдгорликларда, меймор талитетда ҳам кўзга ташланади бу ҳол. Бу гўзал шаҳар ҳақида икки мингта яқин фотосуратлар олинди.

Газетхон таклифлари

Ҳафта давомида муҳтарам ўқувчиларимиздан кўлаб мактублар оламиз. Уларда қуюнчак ва зўкко қилинаётган шерь, ҳикоя, таҳлил мақолаларга муносабат билдириш билан бирга, бизга янги-янги мавзуларни ҳам таклиф этишдилар.

Кейинги пайтларда матбуотимизда мамлакатимиз нашриётларида чоп этилаётган китобларнинг бадиий савияси, тўқиси ва полиграфик ижроси тўғрисида кўп ёзилмоқда.

Ношир тажриба бўлмас...

мухбирни кўриб чиққанидан кейин муаллиф билан биргаликда қайта ишланиш лозим. Бунда муҳаррирнинг масъулияти жуда ҳам катта.

Ф.ГУМАРОВА

Устозлардан илҳом олиб...

Ижодхонамда жаҳон адабиёти намояндаси А.С.Пушкиннинг гандан ишланган опнок сувенир ҳайкалчасти туради. Унда улур рус шоирининг дўнмақ стол устида ижод қилаётган қиёфаси ақс этган.

Бу мухоҳазаларга қўшилиш мумкин, албатта. Аммо, ўйлаб кўрилса, муаллиф матинини нашрга тайёрлаш осон иш эмас.

Гулчехра Жўраева, шоира

Китоб жавонимдан украин адабиётининг мумтоз алломаси Тарас Шевченковнинг ҳам сувенир бюсти жой олган.

"Маросимлар уйи" десак-чи?

Яқинда номи кўпчиликлка яхши таниш дўстларимдан бирининг онаси вафот этиб қолди. Дўст-қадрларни мусибат қулилари бир-икки кун ёнида бўдик.

Билим субҳидаги нур

Инсоният оламида яратилган энг нодир маълумотлардан бири китоб эканлиги азадан маълум. Аммо биз ҳаминша ҳам китобнинг буюк қудрати ҳақида ўйламаямиз.

компаниясига қараташ бир неча янги китоб дўконлари очилганлигини билан, астойдил хурсанд бўудим.

Жаббор РАЗЗОКОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист

Абдурахмон ҚОДИРОВ Булуғтур тумани

Ахмад ХҲЖА

ОТА УЙ

Оғушда топар фарзандлар қамол, Шу гушада ростлар қалди, бўйини. Улайга — учирма полон мисол — Тарк этар жонажон ота уйини.

Ёзга маъволарда қуриб ошён, Умр довларини бир-бир ошарлар. Лекин кўнгилларда табарруқ макон — Ота уй меҳрини туйиб яшарлар.

Унутиб бўларми, арик ёқасида Бўй таратиб турган садарайхонни? Унутиб бўларми, нақшин пештоқига Қалдирғоч ин қурган очик айвонни?

Фарзандлар йиғиллиб келинар бот-бот, Ота уйда ўтар тўю маърака. Бунда набралар йирайди қушод, Ундан аримайди файзу барака.

Қадрли хатто у ўралган четан, Азиз тикони ҳам, гулгунчаси ҳам. Йиллар ўтган сари кенгайар экан Шууригда Ватан тушунчаси ҳам.

Хоҳ булутли кундир, Хоҳ қуриб оқшом, Орда нолиб не юрт, не гўзал чаман — Сенинг кучонинга охиқимдудом, Менинг ота уйим, ўзингсан Ватан!

Не тонг, сонгич хисси юраклариде, Фарзандлар — юрт меҳридан, То унинг жонга — Дуннинг турли хил бурчакларидан Талнинар ота уй — Ўзбекистонга...

Феврал... қовонини очмас осмон, Паришон ёмоқда нафа-нафа қор. Анхор ҳам музлади охиқ беиқон, Уни ҳам лол этди бу совуқ виқор!

Соғиндик баҳорнинг алвон адрини

Куёш будутларнинг ортида гойиб — Дилбар жамолини яширгандай қиз. Тувақдаги гул ҳам ночор, мунгайиб, Зағғори кунларин хотирлар, эсиэ...

Юзларни тимдалар аччиқ изғирин, Дайдиган шамоллар очирмас кўзин. Қанча термулмасин, Ошиқ ўспирин Кўздан тополмади ошно юлдузин...

Бизин оркигирди маъсум гунчалар, Соғиндик баҳорнинг алвон адрини. Қиш қаҳр қилмаса агар буңчалар, Балки, билмас эдик баҳор кадрили...

Ўзимга ўзимдан ўзга бир дўст йўқ, Кемаман — бекаслик баҳрида сизган. Кулга айланмоқда юракдаги чўғ, Умид бор на кеча Ва на кундуздан.

Нахот, умр ўтар, бахт кулиб боқмай, Билмасдан омад не, Нимадир севиңч. Шохдаги омонат кузги япроқдай, Илинб турибди энг сўни илғич...

Сўз ожиз хусн ила милохатингга, Ақду заковатинг, назокатингга.

Сен қиё боққанда, музлар эрийдн, Дош беролмай юрак хароратингга.

Билмам, бу дунёда қай бахтли инсон Ноил экан сенинг муҳаббатингга?

Йиллар ўтмоқдир, қатанган ҳамон, Йад борми сабрдинга, кунасанингга?

Билли, арзимаиди ул аёғон ёлгон Чеккан андуҳларинг, рибзатингга.

На инсон, мўъжиза бунёд этибсан, Ё раб, миңг тасанно кароматингга.

Шу дилга бахт ато айлагил энди, Поён йўқ-ку, ахир, саховатингга!

Капалаклар ҳавас қилсинлар, сингил, Сенинг пок қалбинга, садокатингга.

Дунёдан беармон ўтардим, Ахмад, Малҳам бўлолсам дил жароҳатингга...

Ниғомига сифар кўкнинг бир парчаси, Унга жо бўлолмас Бепойн осмон... Олисларда балқан юлдуз жилваси, Этолмасан менинг кўзларим макон!

Нетай, имкон ҳадли, йўқдир иложим, Тушун, ололмасман бағримга сени... Эй сен, кўзларимга сиймаган нажим, Мандак нолимагил, Қарғам мени!

СЕВГАН ЮРАК

Шафқат билмас чарх қажрафтор Ғам бодасин ичираверар. Ўртанга ҳам, Чекса ҳам озор, Севган юрак кечираверар.

Бўм-бўш уйда дайидган шамол Умид шамиң ўчираверар. Жабр этса ҳам ул сохибжамол, Севган юрак кечираверар.

Ўтиб кетар бир зумлик баҳор, Тонлар отар, Кеч қираверар. Алданса ҳам тақор ва тақорор, Севган юрак кечираверар...

БАҲОРНИНГ КЕЛИШИ

Яхши эмас табиятнинг Ишларини қоралаш. Қизиқ ҳолат: ёқаётир Ёмғиру қор аралаш.

Қор — қаҳратон тимсоли, Ёмғир — баҳор белгиси. Қишнинг сира келгиси йўқ, Баҳорнинг бор келгиси.

Фаслларнинг бари гўзал, Керем эмас саралар. Нима қипти, икки фасл Бўлиб кетса аралаш.

Баҳору қиш, Ёмғиру қор Бугун дилин хушлашар. Кўктам бизга берар салом, Қиш-чи, хайр-хушлашар...

Оқ қайннинг озғин шохига Эркаланиб ётиб олди қор. Гул ҳам тўйда булбул оҳига — Ухлар бошга оқ ангор рўмо.

Эҳтиросдан лоф урган қушлар Машқи тўнган, муграр қайдагир. Оқ чойшабда кўради тушлар Лолақизалдоқларни асир.

Сувған қолган қумариқ яна Ётар ялпиз бўйларин қўсмаб, Шамол томнинг манглайин силар, Қор уюмин тўзғинлар тараб.

Мажнунтолин қилар сочини Юлқилайди изғирин, ўйнар... Муриллардан пуркар оҳини Туйқус сочи оқарган уйлар.

АЛҲОМ

Тундай гўзал тунлар қаёли, Тунлар ҳаёлини бузмадим. Тун қўнғидан сени, ибодим, Топарманми, дегим — илазим.

Бир иффагили эди, иффагили, Худуди ўзинг каби тунлар ҳам. О, зилол зулф, сочи фашида, Кел, боқирам, сим-сим, илҳом.

Ана, яна отаётир тоғ, Аста-аста шафақдан энди. Гар қизонсанг, ундан рашиқ қилсанг, Сочларингга кўмиб қўй мени.

МУҒАННИЙ

Ўзбекистон халқ артисти Абдулаҳақ Абдурашидовга

Куй йўлагди Ироқ чўлига, Янтоқларга қонтлаш қили. Хей, мутрибо, сенинг қўлнгда Не кўйларга туши бу дилим.

Кела билмас энди ўзига, Шейр ҳам ёзмас энди ёниблар. У айланги қолиқушига Бир нафасга... Шимол, Жанублар...

Дунё тубсиз гирдибоғи-я! Қанча қўксанг шунчалар нолон. Савдолари сарафроз гуля Бу Орифхон, Саиджон Калон.

Абдулқодир "Фивон"ларида Эл сел бўлди, селоблар бўлди.

БИЗДАН РОЗИМИСАН, КЕТАЁТГАН ҚИШ

Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ

У йиғлатган ярав зорлардан Дил қуй бўлди, хуноблар бўлди.

Эй, машшота, бармоқларингга Куйга гуноҳ, куйганёр, бу — най! Ваҳ, мурабий, фарёларингдан Айланайин, ўзим айланай.

Бу куй ҳижрон. Йўли йироқ — мен, Савти наво, савти фироқ — мен. Йўлни чўлаган адаштирмамай Йору холон "Чўли ироқ" — мен!

ЮЛДУЗ — ЙИРОҒИМ

Зухро юлдуз — йироғим Самога, қўл етмайди. Бор оҳли оҳлар урдим: Тонлар отиб кетмайди.

Тонлар отиб кетмайди, Ойлар ботиб кетмайди. Осмон... Кўкжимга яро Битмас, сира битмайди.

Битмасанг битмайлар кет, Кўнгли қани чўкарга. Кўлим, сен ҳам кўкларга Етимсанг, етмайлар кет.

Кўнглим-ку чўкмас бўлди, Кўнгамас чўкмас, нетай. Чўнқларга қонлаш қили. Чўксам чўкиблар кетай.

Зухро — юлдуз йироғим, Самога қўл етмайди. Тонлар отиди, кўнглимги Тонлар отиб кетмайди!

ХАЛОСКОР ЎЗИНГДА

Эй, ҳаловат қули, муҳиби мақом, Нафис аммомага қулаб кетган зот. Халоскор ўзингга, гулишгга, мугон Қидирсанг бу чоҳдан озодсан, озог!

Хуго хайр берсин! Қўлларингни чўз, Ўзига ёворил. Илтижорлар қил. Назоткор ўзигир, ўзигир — ёлғиз. О, ёлғиз! Ёғиндан адаштирмагил!

Ноумид қолдирма ағлу отингдан, Мана у, кўтаргди илларин азот. Сўрама, қилсан деб. Балки у менман... Ҳарқалай тавбага топду-ку сабот.

Эй, ҳаловат қули. Ҳилқа муҳиби, Умри луқмаларга қийсаланган зот. Ана, Ул. Турибди кўларин чўзиб, Дастинг узатсанг бас, озодсан, озог!

Қўлларингни узат, кўларинг узат!..

МУРОСА

Биздан розимисан Кетаётган қиш, Самоағри қиш, Маалоқ омаднинг гийириларим? Агар, йўқ демасанг, қиламиз овуш Сени баҳор билан энди, жиғарим.

Мана у, шугрорда кесак учтисан Жоғдираб тугридаги, бойчаек бўлиб. Бир гуноҳ умид бор унинг хуснига, Унга йўл бермасак қолади... Ўлиб!

Қайтиб келмоқ учун кетмоғинг керак...

ТАРЖИМОНЛАР КЕНГАШИБ ОЛИШДИ

бир қаторда муаллимлар ҳам баҳраманд бўлиши зарур. Негаки, жаҳон адабиётининг сара намуналари ёшлар тарбиясида энг таъсирчан омидир".

Йиғилишда журнал тахририяти қошида "Ёш таржимоналар мақтабига" ни ташкил этиш, ёшларга таржима санъатининг биландонлари устозлик қилишлари лозимлиги таъкидланди. Дарҳақиқат, Юртбошимиз ташаббуси билан дунёга келган, устоз Озод Шарафиддинов таълим тошини қўйган "Жаҳон адабиёти" журнали ижодий жамоаси бундан кейин ҳам дунё адабиётининг нодр намуналарини ўз ўқувчиларига мунтазам тақдим этиб бориши ниятида таржимонлар сафини янада кенгайтириб, ижодий ҳамкорликни изчи йўлга қўйишга ҳаракат қилаётир.

Алмиер ОТАБОВ

лаб юргандин? Асир йигит ўғлининг илтижосини ҳам, мужикнинг уйингга жуна, деган гапини ҳам эшитган эди.

Ўғли ўрнига ўзи жавоб берди: — Унинг онаси йўқ, етим, — деди қовонини солиб.

Бола эса, оломонни оралай-оралай, ниҳоят, отасининг олди-га бориб олди. Қўлларига осиди. Сийналари қаҳрга тўла тўда ҳамон, уни осни даркор, йўқ, отиб ўладириш керак, дея хайқирарди.

— Болам, нега беда келсиндиг, уйга бор, — деди ота. — Нега бу кишилар сизни

римни ечиб қўйинглр. — Қўрқманг, қочиб кетмаман. Мен ўғлимга бу амакилар менинг оғайнилрим бўлади, биз сайрга чиққанми, дейман.

Шунда ўғли уйга кетади. Кейин, майли, қанқасига қатла этсанглр ҳам туриб бераман.

Оломон сардори бандининг илтимосига рози бўлди. Ота ўғлининг ёнига қайтди.

— Болам, бор энди, уйга бориб Катяларниқиди ўтириб тур. — Сиз-чи, сиз нега мен билан кетмайсиз?

— Булар менинг оғайнилрим бўлади. Биз бир пас айланамиз, кейин мен ҳам уйга кетаман. Мана, кўрдинг-ку, кўларим ҳам ечилган. Борақол.

Болақай отасининг юзига тикилиб ўйлаиб қолди. Кейин ишонқирамай деди: — Ростдан ҳам уйга борасизми? — Бораман дедим-ку, ўғлим, албатта бораман. Бола ортига қарай-қарай истамайгина жунади.

У қўздан гойиб бўлғач, банди йигит сардорга қараб деди: — Энди мен ўғлимга тайёрман, қани бошласанглр.

Шу пайт ақа бовар қилмайдиган мўъжиза рўй берди. Ҳозиргина томоқларини йиртудек бўлиб бирова ўлим тилаётган бешафқат одамларнинг кўнгли бирдан юмшадн. Уларнинг кўксига кишини уйга толдирадиган илоҳий бир нур пайдо бўлган эди. Битга аёл аста гап қўздан.

— Менга керас... унинг гуноҳидан кечиб қолса. Аёлни кимдир қувватлади: — Яратган Этам раҳмдил бўлинглр, деган. Бу йигит ҳам Худонинг осий бир бодаси. Келинглр, қўйвора қолайлик...

Бирор соатдан бери "Осисин! Отисин!" деб хайқираётган халойиқ энди жўроров бўлиб, "Қўйворисин! Гуноҳи ўзига!" деб қичқирса кетди. Мағрур банди йигит эса, кўллари билан кўзларини омонатинча йиғлаб юзларни белогитанча ёриб ўтди ва калласини оситатирганча уйга, калласининг оддига олиб кетди.

Савдулла СИЁЕВ таржимаси

"Жаҳон адабиёти" журнали тахририятда ўтган йиғилишда шеърй асарлар таржимоналари жам бўлишди. Журнал бош муҳаррири ўринбосари, шоир Мирпўлат Мирзо қарийб ўн бир йилдан бери мунтазам чиқиб турган мазкур нашрда дунё адабиётининг энг сара намуналари ўзбек ўқувчиларига тақдим этиб келинаётгани ҳақида гапирди. Дарҳақиқат, "Шеърят минтақалари" руқнида Хомернинг "Одиссея" достонидан парчалар (Қ.Мирмуҳамедов таржимаси), Лафонтеннинг "Три дўст топила" шеърлар туркуми (Х.Шарипов таржимаси), Фирдавсийнинг "Шохнома" асаридан "Ҳофиз Борбад қиссаси"

(Ж.Жабборов таржимаси), Е.Винокуровнинг "Учаман ёнаётган шафоқлар томон" туркуми (У.Азим таржимаси), Квазимодонинг "Гуллётган аёл" (М.Аъзам таржимаси), "Қадимги юнон наволиридан намуналар" (Ф.Шоҳисмоил таржимаси), Мария Цветаеванинг туркум шеърлари (О.Сулейманов таржимаси) шеърят ихлосмандларн эътиборига ҳавола этилди. Айниқса, XX аср жанин шеърятидан, хусусан, Б.Пастернак, И.Бродский, У.Сулэймонов, Е.Евтушенко сингари машҳур шоирлар ижодидан намуналар илк бор ўзбек шеърхонлари ҳужмига ҳавола этилди. Йиғилишда иштирок этган

шоирлар Омон Мухтор, Турсунбой Адашбоев, Саъдулла Ҳаким, Турсун Али, Баҳром Рўзимухаммад, Музаффар Ахмад журнал тахририятининг келгуси режаларига доир фикр-мулоҳазаларни, истақларни билдирдилар, ўзларининг журналга тақдим этмоқчи бўлган янги таржима намуналари ҳақида сўзладилар. "Бу йил журнал обуначиларнинг сони қарийб икки баробар ошгани аини мудадоир, — деди шоир Саъдулла Ҳаким, — "Жаҳон адабиёти" журналининг ўрнини ҳеч бир нашр босолмайди. Бу нашр ҳар бир мактаб кутубхонасига кириб бориши, эълон қилинаётган таржима асарлардан ўқувчилар билан

ТАЛАБАЛАР ДАВРАСИДА

Абу Райҳон Беруний номидаги Тошкент Давлат техника университетида "Ўзбекистон тарихи ва ҳуқуқ асослари" кафедраси ва университетнинг маънавий-маърифий ишлар бўлими ташаббуси билан талабалар, профессор-ўқитувчиларнинг агабиёшунос олимлар, ёзувчилар билан учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувада адабиётшунос олим, ёзувчи ва таржимоналар Маҳкам Маҳмудов, Ортиқбой Абдуллаев, Амир Файзулла, университетнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича проректори Турдали Сафаров, кафедра мудариси Раҳабхон Ҳолиқова тарихий воқеаларни ёритишда бандий адабиётнинг роли, ўтмиш ва маънавият, улуғ алломуларнинг Урта Осиё ва жаҳон тарихида тутган ўрни, улар маънавий меросининг ёшлар тарбиясидаги аҳамияти ҳақида сўзладилар.

Тақдирлар ўзбек ва жаҳон адабиёти классикари асарларидан ўқилган парчалар, шеърлар учрашувини янада мазмундор қилди. Таъкидлаш жоизки, тарбиявий аҳамиятга эга бўлган бундай учрашувлар ёшларнинг маънавий юксалишида, қолаверса, илтиморий фанларни пухта ўзлаштиришда, бандий аҳамият, санъатнинг мазмун-маънавияти, чингувчанглиги жуда кўла келади.

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ

Оббо, парҳез бузиладиган бўлди-да...

Муҳаррир олган сурат.

УРДУ ШЕЪРИЯТИНИНГ СУЛТОНИ

Яқинда Лал Баҳадур Шастри номидаги Ҳинд маданият маркази ва Ўзбекистон-Ҳиндистон дўстлик жамияти кенгаши ҳамкорлигида буюк урду шоири Мирзо Ғолиб хотирасига бағишланган вазалхонлик кечаси бўлиб ўтди.

Аждодлари асли Самарқанддан бўлган Ғолиб 1797 йили Агра шаҳрида, туркийларга мансуб бўлган оилада дунёга келган. Қарчи уша пайтларда урду тилида ижод қилган шоирлар кўп бўлса-да, Мирзо Ғолиб асарлари содда ва барчага тушунарли тилда ёзилганлиги билан ажрналиб туради. Айниқса, унинг хатларни худди ёнидаги дўсти билан суҳбатлашгандек ёзилган бўлиб, уларда даврнинг сиёсий ва ижтимоий муҳити таъсирланган. Ғолиб форс тилида ижод қилган бўлса-да, урду тилида яратган

асарлари унга кўпроқ шухрат келтирган. Маълумотларга кўра, у ўз асарларининг кўпчилиги қисмини 19 ёшгача қозоғга туширишга уағурган. Унинг ғазаллари фалсафий ва ҳаётий мазмунларда ёзилганлиги билан бошқа шоирларникидан фарқ қилади. Шунинг учун ҳам Ғолиб ижодига бағишладган жуда кўп китоб ва мақолалар нашр этилган.

Тақдирда Ҳиндистон элчиси Сканд Таял, Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Эркин Воҳидов сўзга чиқиб, Ғолиб ижоди ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирилди. Шунингдек, Ғолиб ҳаётига доир филдан парча намоий қилиниб, унинг вазалларига басталанган куй ва рақслар ижро этилди.

Нафиса ИСМАТУЛЛАЕВА

— Уни жазолаш керак! Отиб ташлаш керак! Жойи жаҳаннамда!

Эркаклару аёллардан жам бўлган оломон арзу самони ларзага келтириб бақирарди. Оломоннинг оқида ёса, кўллари болганга қадди расо, бўйдор бир қимса бошини балаңд кўтарганча бир-бир қадам босиб борарди. У келишган йигит эди. Шу билан бирга унинг мағрур қиёфасида атрофидан бакироқларга нафрат ва ғазаб ақиб этиб турганини ҳам кўриш мумкин эди.

Бу йигит... фуқарога жабр қилди. Ана энди у жазосини олиши керак. Уни албатта қатл этадилар.

"Начора? — деди у ўзига ўзи, — бир бошга бир ўлим дейдилар. Тақдир азалда ёзилгани шу бўлса, нима ҳам қилардим?" Йигит ҳамон кўчани бошига қўтариб шаниллаётган оломонга кинояли илжайиб қараб қўйди. Оломон қий-чув қилиб уни қатл маъдон томон ҳайдаб борарди.

Қатл маъдонига ҳам етай деб қолдилар. Шу пайт издиқомнинг этакроғидан бир болақайнинг ҳикиллаб йирлагани эшитилди. Олти ёшлардаги бир бола оломонни тирсақлаб ёриб ўтмоқчи бўлар, "Дада! Дадажон! Қаёққа кетаяпсиз? Тўхтаң! Мени ҳам олакетиң!" деб йиғларди. Норазида гўдақнинг носали таъсир қилди, халойиқ бир лаҳза жимиб қолди, сўнг райритабий бир кучга дуч келгандай, беихтир болақайга йўл берди. Болақай қириллаб йиғлаганча тобора отасига яқинлашиб борарди.

— Муштдеккина экан бечора! — деди бир аёл болага қараб. — Сента ким керак, болақай? — деб сўради яна бир хотин, унинг бошини силаб. — Дадамнинг оддига бораман! — деди бола қириллаб, — мени қўйворинглр, дадажонимнинг оддига бормоқчиман...

— Эшинг нечада, болақай? — Уғил савола савол билан жавоб берди: — Дадамни унма қўламоқчи сизлар! Нега унинг кўларини бослаб қўйдинглар?

— Ҳой бола, оёқ остида ўралашмай уйингга жуна, ондан из-

боғлаб қўйишибди? Нима қилишмоқчи? — деб сўради ўғил.

— Ўғлим, сента бир масаҳат бор.

— Нима қилай, дада? — Катюшани биласан-а? — Кўшинимизми? Биламан.

— Сен ҳозир ўша Катюшаларникига боргин-да, ўтириб тур. Мен ортиндан етиб бораман, хўпми?

— Сизни ташлаб ҳеч қаёққа бормайман! — деди бола ва хўнтраб йиғлаб юборди.

— Нега ўнақа дейсан? Ахир айtdим-ку, мен... изингдан етиб бораман, деб.

— Ёлгон. Улар сизни ўдиришмоқчи. Ҳала эшитмадингизми?

— Йў-е, унчалик эмас. Улар... улар менга эиён етказишмайди.

Банди йигит ўғлини ерга қўйди ва халойиққа етакчилик қилиб бораётган кишининг олдида борди.

— Менга қаранг, биродар, — деди банди, — мени қай йўсин-да, қачон ўлдирсанглр ҳам розиман. Фақат бу иш мана шу боланинг кўз ўнгида бўлмасин, Илтимос, икки дақиқага қўла-

Савдулла СИЁЕВ таржимаси

Хўқия жанрда фаол ижод қилганга эъзир... Қўрғоқ Дўстмуҳаммаднинг ушбу жанрда шу пайтгача яратган қарийб барча асарлари "Шарқ" нашриётида "Беозор қўшини ҳақиқат" номи билан қатоб ҳолида чоп этилди.

Мутлола жараёнида дарҳол кўзга ташланган жиҳат шуки, ҳикоялар қизиқарли воқеалар тасвирига асосланган, бўртиб турган сюжет йўқ ҳисоби. Бу ҳол Х.Дўстмуҳаммад ижодий услубининг ўзига хослиги билан боғлиқ.

Бирок ҳикояда баъзи ҳис-туғйи, майли-истак ва ишқибозлик одамда шароит тақозо этгунча яшрин ҳолда бўлиб, вақт-соати этганида жунбиша кириб, ўзини намоеън этиши санъаткорона кўрсатилган.

РУҲИЯТ МУСАВВИРИ

Китобда "Беозор мазин" номи билан алоҳида бўлимга ажратилган ҳикояларга ёзган кириш сўзида муаллиф шундай дейди: "Кишилар хотирасидан ўчмаган тарихий воқеаларни тирик ҳисобланади... Уларнинг аҳамияти, қиммати кейинги авлодларга бедорлик бахш этишдир".

Ҳикоялар қаҳрамонлари Мирқомилбой ва Тўхтабой сармоя тўплаш, бойлик орттириш барборада миллат тарққибети, миллий ҳамжиҳатлик ҳақида қайғуриб, мустақил даврда эзгу амаллар учун имкон қидиришади.

Мухлисларниқандан яққол фарқланиб қулоққа ботар, ҳар сафар овоз чикарганида беихтиёр: "Бирон кор-ҳол бўлгани?" деган хавотирда у кишининг афтига қарайвердим.

Х.Дўстмуҳаммаднинг замонавий мавзудаги ҳикоялари шулардан бири бўлиши мумкин. Ҳикоя қаҳрамони Қурбонали бир пайтлар "ботиргачи" бўлиб, айримлар унинг бу хислатига ҳавас ҳам қилишган.

СУРАТДА: (вазган) Й.Сулаймон, М.Юсуф ва Н.Саидов. МАНГУ ЛАҲЗА.

Ўзбекистон Миллий университети (оқдони ТошДУ) ўзбек филологияси факультетида ўқиб юрган кезларини эслади. С.Доимов, Ф.Каримов, Т.Солихов, А.Қаюмов, О.Шарафидинов, Б.Қосимов, А.Ҳуснов, Э.Ҳуснов, М.Миртўғиев, О.Мадаев каби устозларимиз даврасида яна бир навосту муаллим бор эди.

Муюян давр бесаранжомликни бошидан кечирган бўлса-да, ўзи севган навоийшунослик йўналишида мўҳим ва мустақим туриб ижод этиди.

ШОҲБАЙТЛАР ҲАЙРАТИ

Ҳикоялар мавзуда номзодлик диссертациясини ёзган бўлса, 1990 йили (эътибор беринчи, 23 йиллик изланишдан сўнг — Н.Ж.) "Лирикада образ муаммоси" мавзусида докторлик диссертациясини ёзди. Олим илм-фан бисотига "Шеърнинг таъбири", "Оламнинг бутунлиги", "Фасоҳат мулкнинг соҳибдорлиги", "Меҳоратшунослик" каби илмий-тадқиқотларини китоб ҳолида ҳада этиди.

Яқинда навоийшуносликка олимнинг "Навоий шоҳбайтлари" номи янги китоби (Тошкент, "Янги аср авлоди", 2007) кўшиди.

Китобни мутлола этарканман, яна ўзимни профессор Б.Акрамов дарсларини тинглаётгандай ҳис этдим. Орадан қирқ йилга яқин фурсат ўтса ҳамки, домланинг қитоблари услубида ушбу сабақларнинг фанкулодада суҳбатлари, ҳайратомуз талқинлари, мустақил тадқиқотлар, мафтунокликлар ҳануз садо бериб турибди.

Навоий шоҳбайтлари шу қадар маънавий маънавий ёмбирлик, уларни ҳар қандаш таҳлил ва тақдир этсан ҳам, маъно асло таъбиҳий ортаверад, аммо асадо қўнганда урмайди, охиригача тадқиқот этдим деган, кўнган ҳам тўламайди, киши. Олим Навоий санъаткорлигини қамоли ҳайрат ва самийий инсоний эҳтирос билан туяди ва бу туйғуларни тўғриси, китобхонларни ҳам таъсир-

нали унинг бу ҳикоятини вақит каби амал қилди. Бирок тузумнинг қабохати шу даражадаки, ҳатто "жим ўтирган одам" ҳам ўзини "туҳот"дан оқитиб ҳис қилолмади: "Унинг шуурию вужуди-ни кўрқув забт этган, қон томиларида қон эмас, қўрқув зир юғурга бошлаган эди!" Ҳикояда эпизодик тарзда кўринса-да, эса қоладиган образлардан бири ниҳоятда қўнғиш, ўзига гард юқтирмайди.

Х.Дўстмуҳаммаднинг бозор мавзусига бағишланган икки асарларидан бири "Жажман" ҳикояси миллий ҳикоянавислик ютуви ҳифофта эътироф этилган. Жажман ҳикояда юшо нафс тимсолидир. Олдин уни беозор махлуқ кўриб, эрк берган одамлар сўнгра даҳшатга тушади: "Шуну ўдириб, тинч яшайлик!"

Бирок Жажманни, яъни ҳақалак отиб кетган балои нафсни ўдириш осонми?! Илк бор 1989 йилда эълон қилинган ҳикояда бозорчиларнинг савий-ҳаракати натижасида "ўдди", деб ҳисобланган Жажманнинг икки баробар қатталикда тирилиб қолиши гўё адабий башоратдек бўлди.

Тўламадаги айрим ҳикояларнинг жозоба кучи шунчаликки, уларни охиригача ўқиб ўлгурмаёқ, китобхонда олдинги саҳифаларга такрор қўз югуртириш, асарнинг мазмун-моҳиятини илтиш, таг қатламларга чуқурроқ етиши иштиёқ пайдо бўлади. "Ун биринчи сўий" шундай ҳикоялардан бири. Эътим истроҳат боғида Расул ўз севилиси Башорат билан кезмоқда. Сайру саёҳат учун барча нарса муҳай: дархотзор, қўл соҳили, сайқонлик. Бирок Расул тинимсиз боғнинг деворлари, эшик-дарвозаларини излайди. Расул билан "қўнғишга" олиб бурчалари-гача кетиб қолган эди. Башорат унга ҳамдардик билан дейди: "— Қизиқ-сиз-а, Расул ака... "Девор, дарвоза" дейсиз-у... мана шу одамлар-да, дەر! Дарвозаю эшиклар — одамларнинг юраги, қалби, мана шу юрак ва қалблар туршунганина дарвоза тавалақлари очилган ҳисобланади биз учун!"

Бу сатрлардан сўнг китобхонга ҳикоя рамалар асосига қурилган, асар қаҳрамонлари ҳам рамзийлиги аён бўлади. Дикқат тарағлашиб, Расул девор-дарвозаларни қидириш ва очишга зўр бергани сайин, ўқувчи ақл ва тасаввуруларни ишга солиб, рамалар қатига яширинган мазмун-моҳиятини излайди. Эшиклар кўп-у очиладиганини топиш аниқ мушкул кечади. Боғнинг овлоқ бурчагида риштил девор орасидаги тахтани кўрганида Расул мақсадага яқин етганини ҳис қилиб, дарҳол уни кўчиришга киришади. Темир миҳларни асбоб-ускунасиз кўчириб ола бошлайди ва Башоратга дейди: "Бу миҳлар эшикка ёки тахтага эмас, юракка қоқилган. Сен билан биргалашиб, ана шу юрак-

даги миҳларни битта-битталаб суғуриб ташлаймиз. Майли, қўлимиз қонасин, майли кўқариб-шишинин, лекин юрак миҳлардан тозаласан, томилардан қон гушириб оқди, қара, занглаган-қорайган, эгри-бугри, қатта-кичик миҳлар!

Бу ҳикоя мўҳтоб шoirлар ризалари сингари турфа талқинларга имкон беради десак, муболага бўлмади керак. Қайта, инсон ва жамият ҳақидаги бир ҳолига солинган бийик ўй-фикр, собиқ мустақил тузум вужудимизга соғдириган мухталик биз тарқ этганини истаманга "сўийн истроҳат боғи" эмасми? Боғдан ташқаридаги ҳар бир заррага соҳиб, ёт ва кераксиз, ҳатто зарарли туюлади. Кимки тор қобикни ёриб чиқмоқчи бўлса, тушунмаслик деган метин деворига дуч келади.

Б.Акрамов ва Машраққил фарағи, Б.Акрамов ҳамжамияти даржадаги таваққулга эришиб йўлнинг очил шу юрагимиз, қалбимиз, онгимизга қалланган занглаган миҳларни битталаб суғуриб ташлашимиз керак. Ҳар биримиз ўзимиз учун Расул, миллатдошлар учун эса Башорат янглик садоқатли мадақдор бўлмоғимиз лозим.

Ҳ.Дўстмуҳаммад машҳур италян ёзувчиси Дино Буцаттининг "Этти қават" ҳикоясига назира ёзган. "Жимжит-хонага йўл" номи бу назира илк бор матбуотда эълон қилинган, адабий жамоатчиликда қизиқиб ўйғотди. Акка Мағриб ва Машраққа мансуб икки одамнинг ўлим оқидан ўзини тугитиши мўқояси қилингани таъкидланиб, қайсидир маънода Х.Дўстмуҳаммад назираси Д.Буцатти ҳикоясидан айтиш, деган маънадаги сўзлар ҳам устилади. Профессор Қозоқбой Йўлдошев профессор ҳикоясидан билдирди: "Буцаттининг ҳикоясидан келиб чиқадики, таъкид маъно назирадаги қулчиқор, Негаки, италиялик адибнинг асарида мантқиқий изчилик кучли". Мухтарам профессор ҳақ, деб ўйлаймиз. Чунки илгари сурилган роғларнинг аҳамияти инкор этилмаган ҳолда, адабий асарни баҳолашнинг асосий мезони, барибир унинг бадийлиги ва китобхонга таъсир кучи бўлиб қолаверадди. "Этти қават" ҳикоясига Дино Кортенини қаватдан қаватга қичи ҳолати роғ таъсирдан таваққуланган бўлиб, китобхон унинг изтироблигига шерик бўлади, беихтиёр қаҳрамон билан орта — юқори қаватларга талинади. Хуллас, қаватлар сонига қўра ўқувчи етти марта юрагини ҳовуқлайди. Соҳид Яқинининг қаватдан қаватга кўчиши тасвирида эса, Драма қават ва таъсир кучи суфра. Шунга қарамай, жаҳон адабиёти улуғларининг панжасига панжа урганда мағлубиятдан қўчимаслик керак. Зеро, бундай мағлубиятлар заминиде бўлажак габабалар уруғи униб чиқса ажабмас.

"Беозор қўшининг қарғиши" китоби, шубҳасиз, чуқур илмий тадқиқотлар, қизиқ адобий муҳомадаларга аририлган бўлади. Зеро, ушбу олтган асарлар адабиётимиздаги янгилаётган бадий таваққур, ўзбек ҳикоянавислигининг бугунги даражаси ҳамда замонавий жаҳон ҳикоянавислигиде тутган ўрни ҳақида жиддий фикр-муҳоозалар айтишда имкон беради.

Нақадар гузал намунаси! Бу шохбайтда шеърят санъатининг унча, бири бирдан муҳим, қимматли хусусияти мавжуд: фалсафий теранлик, ҳаққона нуктадонлик ва юксам сўз туйғуси — бадийят, образлилик маҳорати."

Тадқиқотда Навоий шохбайтларидеги ҳар бир ифоданинг мазмун миқдосини ифодасида шарҳланган принцип етакчилик қилади. Масалан:

Ошиқ ани бики, эрур дардиюк, Ҳам тилу ҳам қўзю, хам кўнғиш пок, —

шохбайтнинг мазмунини Навоий ихлосмандалари умумий тарзда тушунадилар. Бирок, "тил поклиги", "қўз поклиги" ва "кўнғиш поклиги" ифодалари аниқланган тушунарларнинг алоҳида, батафсил шарҳи навоийшуносларнинг тасаввуруларини бадийий, маънавий-ахлоқий жиҳатдан янада бойитади. Биринчи "тил поклиги" ифоданинг тақлиғида кўз югуртирайлик: "Тил поклиги — инсон лисони — нутқининг эзгу, олижаноб нити, комил, нуқтадон фикрлар, шоирона лутф фалсафати — сўз билан зийнатланган, ёлгон, риъ ва қаллоблиқнинг турфа кўринишларидан холи бўлган, тўғри, мантқиқий, таъмили ва пардал-хаёли хусусиятларидан далолат беради; қолаверса, бу — ошиқ суҳандолиғи — "арзи ва нибзи"ни изхор этиш воситаси, унинг ўгли-ҳароратли, дардан ва суррулар оламотларини ўзида мужассамлантирган муҳаббат тили, вафо шеvasи..."

Ҳақлишайдики, "тил поклиги" — аниқлиқ ошиқ — Навоий лирик қаҳрамонининг диал поклиги, чинакам муҳаббат ва садоқатнинг самийий таржумонидир. Абатта, бундай тақлиқ олимнинг ўз маънавий олами, қалб кўри билан ўз йўлига солади, юзага чиққан ва улар китобхонда Навоийга нисбатан меҳр уйютади, унинг асарларини ўқиб, маъзини қақши, англаш, тушунишга ургатади. Нусратулло ЖУМАХҲҲА

ЯНГИ АСР АДАБИЁТ ИЛМИ: ЎЗГАРИШЛАР, МУАММОЛАР

- 1. Мана XXI асрда ҳам 7 йил ўтди. Шу йиллар мобайнида ўзбек танқидчилари ва адабиётшунослари ҳам баҳоли қудрат ижод билан машғул бўдилар. Бинобарин, сизнингча, янги аср адабиёт илмида қандай ўзгаришлар юз берди?
2. Ўзбек танқидчилиги ва адабиётшунослиги олдида қандай муҳим вазифалар турибди, деб ўйлайсиз?

Ҳафиз АБДУСАМАТОВ, профессор

Ўзбек миллий поэзиясининг таҳлиliga аҳамият қўйганини таъкидлаб ўтиш лозим. Мен бу соҳада Абдулла Аъзам, Нурбой Жаборовнинг илмий таҳлиллари аймқоқман. Маълумки, аруз мураккаб ва билим талаб қилувчи вазналардан. Арузда ижод этиш зукколик ва маҳорат талаб қилади. Арузни илмий таҳлил этиш унда ёзишдан ҳам қийин. Шундай бўлишига қарамаканд, бу жанр ҳақида талаш тадқиқотлар яратилди. Айниқса, бу соҳада Абдулла Аъзамов меҳнати кўзга ташланади. Унинг аруз ҳақида жиддий илмий иш яратилганини алоҳида айтиб ўтишни истайман. Бу аломаткиш олим улғу шоиримиз ижодидаги муҳаббат масаласини тўғри, ҳаққоний таҳлил қилиб, айрим чалқашикларга аниқлик киритди.

Баъзи адабиётшунослар Навоий асарларида учраган севги фақат илҳомий севгидир, у Ҳафизга қаратилган деган фикрларни айтган эдилар. Абдулла Аъзам эса, севгининг икки кўриниши борлигини илгари сурди. Илоҳий муҳаббат билан оғдий маҳбубага нисбатан севгини алоҳида-алоҳида талқин этиб, исботлаб берган. Аъзамов, Наим Каримов, Тошпўлат Турсунов, Собир Мирвалдиев, Гафур Мўминов, Шерали Турдиев, Йўлдош Солижонов, Ўткир Шокиров каби олимларимизнинг илмий ишлари ҳам таҳсинга тасалот беради.

Академик Аъзим Қаюмов охириги вақтлари мемуар ёзишга жиддий аҳамият бераётди. Унинг Ойбек, Гафур Гулом ҳақидаги кенг қамровли хотираларини ўқиб, икки улғу санъаткорни кўз олдига яққол келтирдим. Буюк рус ёзувчиси Ф.Достоевский шундай деб ёзган экан: "Биргина киши яхши хотира ҳам юрагимизда бир умрга муҳрланиб қолиши ва бизни ёмонликдан сақлаши мумкин".

Пошхожон КЕНЖАЕВА, ЎЗРФА аспиранти
1. Янги асрнинг еттиилгиде адабиётшуносликда ҳам, танқидчиликда ҳам илмий-назарий қарашларнинг хилма-хиллиги ва асосли фикрлар саломатининг ортаётгани кўзга ташланади. Бунда, албатта, У.Норматовнинг "Кид, талқин, баҳолаш", "Бадийлик — безавол янглик", Қ.Йўлдошевнинг "Ёнқ сўз", Ҳ.Болабоевнинг "Фитрат ва жадиҳчилик", У.Жўракуловнинг "Худудсиз жиыва" каби китобларини тилга олиш мумкин. Уларда бугун олимларимизнинг адабиёт ҳодисаларига кенгрок қараётганлари яққол сезилади. Янги давр адабиётшунослари фикрни эркин айтишга интилоқдалар, қолаверса, олдинги адабиёт илмида қарор толган мулоҳазаларга қарши далаил фикрларни ўртага ташламоқдалар. Мен сизчю қадабиётшунос Уэюқ Жўракуловнинг "Мимесис" мутлоқ назариями? номи мақоласини шундай таҳдиқотлардан бири деб билиман. Унда олим мимесис назарияси ҳақида асосли танқидий фикрлар бадирида. Мақола хотимисада эса, адабиётшунос Б.Саримсқоннинг янги илмий назарияси ҳақида фикр-мулоҳазаларни баён қиларкан, шундай дейди: "90-йилларнинг бошларида ўзбек адабиётшунослиги тарихида илк бор, мустақил равишда янги адабий тур масаласи кўйилди. Профессор Бақодир Саримсқон анъанавий уч турдан ташқари "бадирия" деб номланувчи туртинчи адабий тур мавжудлиги ҳақидаги қарашни ўртага ташлади. Мамис... Маркуз янги адабий тур ҳам "Мимесис" оққали яратилмайдми". Мана сизга мимесис қотилиғига тушмайдиган яна бир эстетик ҳодиса, аниқроқ, туртинчи адабий тур". Мақолада адабиётшунос бирқалама назарияларга ёхуд хулосаларга таъйиб фикр юритиш ўзини оқламаსлиғини кўрсатади...

Бўлажак адабиёт мутахассисларига адабиёт назарияси ҳақида тушунарли билан биргалиқда, "Адабий таҳир" ва "Бадий таҳли масалари" фанни кенгрок ўқилишига мақсада мувофиқлик қилган таҳлил ва баҳолаш мақолалари баён қиларкан. Олинган билимлар, шубҳасиз, амалиётда мустаҳкамлашни шарт. Яъни ёш адабиётчилар мустақил равишда илмий мақолалар ёзишлари керак.

Бугун "Информатика ва адабиёт" ёки "Интернет ва адабиёт" каби фанларнинг аҳамияти тобора ошиб бормоқда. Бинобарин, ёш филолог мутахассислар бу янги соҳани ҳам мустақил ўқатиришлари тарафдориман.

Тахририятимизда ёшлар ижодига жиддий эътибор берилади. Бунга талаба қаламкашларнинг "Ёшлар овози" саҳифамизда берилаётган дастлабки машқларидан билса бўлади. Улар жамоатчилик ва муштарийларимиз томонидан қизиқиб ўқиётган тахририятга келаётганлар хатлардан ҳам маълум бўлаётди.

Президентимиз ташаббуси билан жорий йилнинг "Ёшлар йили" деб эълон қилиниши боис, иқтидорли ёшларни

кашф этишдек эзгу мақсад йўлидаги сайёҳ-ҳаракатларимизни бундан буён ҳам давом эттираемиз.

Ушбу саҳифадан ўрин олган мақола ва жажми тадқиқотларни ёш ўринбосарларимизнинг дастлабки ютуқлари деб бемалол айтиш мумкин.

Лайло АБДУЛЛАЕВА,
Ўзбекистон давлат консерваторияси талабаси

Жон фидонг улсун гамим шарҳидин овоз айласанг.

Эй Муғанний, ёр базмида бир куй чалсанг, сенга жоним фидо бўлсин, куйини гарду гаминни шарҳлашдан бошласанг.

Уддек куймаклинг шарҳ эт лисонини ҳол ила, Намдада удунг лисонини сеҳрпаҳдоз айласанг.

Уддек (гарҳақиқат, уг дарахти ёнганда хушбўй ҳид таратади) куйишимни аҳволим тилидан шарҳла, ян-ратаетган куйингга ушунг (чолгу маносига) тилидан (наммасини) сеҳрловчи оҳангга айлантириб чал.

Ўзга оламдин хабар деб бизни тиргуздунг, не тонг, Бу рисолат бирла гар ирҳори ижоз айласанг.

Ўзга олам — боқий дунёдан хабар етказиб бизни уйғотдинг. Энди бу элчилигинг

Алишер НАВОЙИ:

"ЁР БАЗМИДА НОВО СОЗ АЙЛАСАНГ..."

билан муъжиза кўрсатсанг.

Розим ар созинг лисонидин баъидул-фаҳм эса, Анга руҳафзо унунгини доғи ҳамроз айласанг.

Агар созинг товушдан менинг сирим фаҳманса, яъни ошкор бўлса, унга жонанширувчи, руҳ бахш этувчи оҳангингни яна сирдош айласанг.

Отланиб, бошимни рахшнингнинг аёри остива, Тийг бирла солғудек масти сарандоз айласанг.

Отланиб, тиг билан рахшнинг (чиройли югурик отинг) оёқлари остига бошимни эгдириб маст қилсанг.

Парда ёр роз узраву доҳил бўл убшбу базм аро, Ким эрур хориж агар бенарда овоз айласанг.

Сирим узра парда ёр, яъни сиримни яшир, бу базм иштирокчиси бўл, кимки ундан четда бўлса, овозингни бенарда қилиб — оҳангсиз қуйла. (Маълумки, мукашшуносликда "парда" атамаси мавжуд бўлиб, бу астамо ҳозирги замонда "лаг" терминига тўғри келади. Ҳар бир куйинг ўз табиий лагу мавжуд.)

Чекмадинг лаҳне Навоий кўнгулун истаб айб эмас, Англаб ўзингни наво аҳлига шаҳ, ноз айласанг.

Навоий кўнгулни истаб, куй-оҳанг куйламадинг, ўзингни англаб наво аҳлига шаҳ деб билсанг айб эмас. (Бу ғазалининг яна бир нашири — "Наводир уш-шабо"да "шаҳ" ва "ноз" сўзлари қўшилган ҳолда "шаҳноз" тарзида берилган. Агар шаҳноз бир сўз деб қаралса, унинг маъноси мусиқада, Шашмақомнинг бир куйини номини сифатига тушунилади.)

Юқорида келтирилган

ғазал Навоий меросидати мусиқа имми билан боғлиқ қўлаб ижод намуналаридан бири, холос.

Заҳридин Муҳаммад Бобурнинг: "Яна мусиқийда бир нималар боғлаб-дур. Яхши нақшлари, яхши пешравлари бордур", деб ёзган тавсифи юқоридаги ғазалда ҳам ўз исботини топаддек тўй.

Навоий бу сингари ғазалларни теран мусиқий тафаккур билан битгани ва мусиқа имини ёшлитган куй билан ўргангани ҳамда мусиқий ибораларни тўла-тўқисинга англаган ҳолда кўлагани унинг мусиқада ҳам моҳир санъаткор бўлганини, ўз даврининг етук мукашшуноси эканлигини англатади. Зеро, улуғ шoir тахалуусининг ўзаги ҳам "наво" эканлиги бежиз эмас, албатта.

Камола ЭРМАТОВА,
ЎзМУ талабаси

Ракс илоҳий бир куч бўлиб, инсонни беихтиёр эзгу туйғулор оламига чорлайди. Ракссанинг гармоник ҳаракати орқали образ яратилади.

Мамакатимизда, гарчи рақс санъати асрлар давомида яшаб, ривожланиб келган бўлса-да, уларни ўтишида эйиб олишнинг иложи бўлмаган. XX асрнинг 40-йилларида Уста Олим Комилов Тамирахошим билан биргаликда "Доира дарси" машғулотларини яратиб, шу асосда ёш ижрочиларни тарбия қила бошлаганлар. Аммо рақс ёзувини яратиб учун муайян бир тизим ишлаб чиқиш лозим эди. Устоз санъаткор Розия Каримова рақс ҳаракатлари асосида бу вазифани удралади.

Хореография ва кинематография. Хўш, бу сўзлар ўртасида қандай боғлиқлик бор? Аслини олганда, уларнинг иккиси ҳам санъат тури бўлиб, бир-бирини тўлдирлади.

Раксда ҳар бир ҳаракат олдиндан ўйлашиб саҳналаштирилади ва маъно ифодасига қараб тадрижий равишда ўсиб боради. Қўшиқ ёки куйинг оҳангидаги мазмун-моҳиятга қараб ҳаракатлар ўзгаради. Кинода ҳам бу жараён сценарий асосида йўналиб боради. Кинодаги ҳар бир кадр сценарий мазмунини қайта келдиб чиқади.

Яна бир эътиборли жиҳати шундаки, кинематография санъатида режиссёр бош саҳналаштирувчи шахс сифатида гавдаланади. Ракс санъатида хореограф (моҳият жиҳатидан яқдил бўлган балетмейстер) режиссёр сингари бутун рақс саҳнасини саҳналаштирувчи сифатида ўз фаолиятини олиб боради. Шу ўринда режиссёр Шухрат Маҳмудовнинг фикрларини келтириш ўринали: "Рақсда ҳам услуб ва жанр мавжуд (Буҳоро, Хоразм, Тошкент, Фарғона ва бошқа йўналишлар). Агар эътибор берсангиз, амалий санъат бўломлари, ўйма-

РАҚС ЖОЗИБАСИ

корлик ишлари, гиламлар, сўзаналарда ҳам рақсдаги ҳаракатлар каби гўзаллиқни кўриш мумкин".

Кинопублицистар Розика Мерганбоева ва Шухрат Маҳмудовнинг "Чарх" картинасида анъанавий ўзбек рақси ҳақида ҳам фикр юритилган, ҳам ижро, мусиқа, либослар намойиши орқали томошанинга эстетик ахборот, малакали шарҳ берилган. Қадимги доира усуларидан бири ва шу усулда ижро этилган ўзбек халқ куйлари "Чарх" деб номланган. Унинг яна бир таснифи қўшиқчиликда қўлланилган ва чарҳда ип йиғириш жараёнида айтлиб, хотин-қизларнинг ҳис-туйғулари ифода этган. Халқ рақсларида чир айлашиб ижро этиладиган ўзин ҳаракатларидан бири ҳам шундай номланган.

"Чарх" ҳужжатли фильмида Тамирахошим, Муқаррама Турғунбоева каби буюк истафод эгаларнинг давомчилари бўлган фильм қаҳрамонлари ўзбек халқ рақслари элемент ва харақатларини қўл, юз, ниҳонлар сеҳри билан гўзал тарзда ифода қиладилар.

Сценарий муаллифи, кинопублицист Розика Мерганбоева шундай дейди: "Ўзбек миллий рақслари ҳақиқатан ҳам оламшумул мақомга эга. Рақссаларимиз қайси давлатга боришмасин, албатта, катта ютуқлар билан қайтадилар. Чунки бу санъат чегара билмайди, юксак жозибаси ва завқи билан исталган миллат томошабинини ўзига жалб эта олади. Вақт ўтаверади, замонлар ўзгараверади, аммо рақс ўзгарамаган ҳолда, фақат мукаммаллашиб халқнинг тарихи, руҳиятига янглик ва гўзалликлар олиб қиради".

Филмда Қизлархон Дўстмухамедова "Мувожот" куйига рақс тушиб, жозибай ҳаракатлари билан ўзбек рақсининг ўзига хослигини намоян элади.

Рушана Султонова рақс тушаётганида кадр ортдан унинг овози эшитилиб туради. У рақс шарҳини шунақани майин, шунақани меҳр билан ифода қиладилар, сўзлари рақсининг давомидек туюлади. "Ҳар бир рақс, ҳар бир хара-

катта қалбигизни бахш эта олишингиз мумкин. Томошабинлар билан рақс орқали суҳбатлаша олин, нимани ҳис этаётганингизни кўрсата билишингиз керак", — дейди у. Асосийси, ҳар икки рақсда ҳам гўзаллик санъатда, жумладан, рақссанинг хиромиди эканлигини тазкилаб турганлик.

Маълумки, рақссанинг либоси рақс образларига аниқлик киритади. Шунга кўра ҳар бир рақс ўз либоси билан янада мукаммаллик касб этади. Фильмда санъатнинг бу жиҳатига ҳам алоҳида эътибор берилган.

Филм давомида Маъмураҳон Ғаршевнинг 18 ёшда ижро этган рақси кинохроника кадрлари ёрдамида томошабинга армувон этилади, ўзи шоғирдари орасида биз билан мулоқотда бўлади. Шунда ўзбек рақси анъаналари бутун ҳам маълум маънода давом этаётганига, янги авлод устозларнинг ўғитларини ҳамшира ёқда сақлаётганларига гувоҳ бўлаемиз.

Машхур рақсда, балетмейстернинг ҳаяжон билан ҳижоя қилиши машқ қилаётган қизалоқларнинг хатти-ҳаракати-га янглик маъно беради.

Шухрат Маҳмудовнинг режиссёрлик маҳорати шундаки, у юқорида номлар зикр этилган халқ артистларига лирик кайфият бахш этиб, мусиқа садолари ила илҳом бериб, ижод нашидасига тўлиб-тошган бир дамларида камера объективини уларга қаратади. Бундай ҳолда Қизлархон, Маъмураҳон, Рушанахон икк бор кўз ўнгимизда нафақат рақсини жон-диҳдан севган, балки унга умрини бағишлаган ижодкорлар сифатида ҳам намоян бўлишади.

Садоқат АСЛАНОВА,
ЎзМУ талабаси

Болалигимда, бир кун эртак китоб ўқиб ўтирганимда, бобом ёнимга келиб: "Биз ёшлаганимизда эртакларни китоблардан эмас, балки боболаримиз, момоларимиздан эшитиб келган эдик", деб қолдилар. Бобомнинг сўзларини тинглаб, мулоҳазага бердим.

Қадимда эртаклар қандай айтилган экан. Умуман, эртаклар қандай қилиб пайдо бўлган, ҳозирги кундаги эртакларнинг қадимда айтилган эртаклардан фарқи нимада? Қадимда эртаклар одамлардан жамоларга, жамолардан ўкаларга тарқалган. Шунинг учун эртакларда қаҳрамонларнинг номлари ва маконлари миллатга қараб ҳар хил бўлса-да, аммо

уларнинг мазмун ва моҳияти бир-бирига ўхшаш бўлган. Ҳар бир халқ эртакларида инсонларнинг маънавий дунёсини бойитувчи, яхшиликка, эзгуликка, одамийликка, ватанпарварликка етакловчи ролялар ўз аксини топан бўлади. Масалан, ўзбек халқ эртаклари ижодидаги "Зумрад ва Қизмат" эртакда Зумрад ижобий, Қизмат эса салбий образда намоян бўлади. Қозоқ халқ эртаклари ижодидаги "Алдаркўса" ҳақидаги туркум эртакларда эса, Алдаркўса бир қарашда салбий образ сифатида намоян бўлса-да, аслида, унинг асосий мақсади бойларнинг таъзиқига учраган ночор инсонларга ёрдам бериш, яхшилик қилиш эканлиги эртакнинг туб моҳиятида яширинганлигини кўришимиз мумкин. Мана шу

гапирилса, сув сеппишар, тоғлар ҳақида гапирилса, тош ва қумлардан то ясабар, сулуришар ва айтувчи булардан фойдаланган ҳолда ҳижоя қилган. Уларни кўриб-эшитилган тингловчида эса, албатта, айтайётган эртак ҳақида янада кенроқ тасаввур ҳосил бўлган. Шунингдек, бу жиҳат киши дунёқарашини шакллантириб, унга эстетик завқ ҳам бахш этади.

Қадимда айтилган эртакларнинг ҳозирги кундаги эртаклардан фарқи шундаки, бутунги кунинимизга келиб биз эртакларни хоҳлаган жойдан топиб — интернет сайтларидан, турли китоблардан олиб ўқийшимиз мумкин. Эртаклар ўзгичлигини, миллий урф-одатларимизни, халқимизнинг маънавий-маданий бойлигини, қадриятларимизни эсга олиб турувчи битик сифатида ҳам ҳизмат қиладилар. Шунинг учун бу каби дурдоналаримизни оммага етказиш

ЭРТАК ЭШИТМАСАК...

икки халқ эртакларини тинглаганимизда, уларнинг мазмунлари ҳар хил, лекин фоиси юқорида санаб ўтилган фазилатларни ўз ичига олганлигини сезамиз. Эртаклар қайси халққа тегишли бўлишидан қатъи назар, ҳамшира эзгуликка ҳизмат қиладилар. Рус ёзувчиси А.Н.Толстой бежиз эртакларнинг илмий тарихи, қиммати ҳақида қуйидагича фикр билдирмаган: "Эртаклар — халқнинг маънавий маданияти. Уни биз битта-битта лаб тўплаймиз. Эртаклар орқали бизнинг кўз олдимида миш йиллик тарих гавдаланади".

Халқимиз эртакларини севиб тинглайди. Замонлар ўтиб ёзув кашиф қилинганда сўнг алоҳида битиклар сифатида эртаклар қўлдан-қўлга ўтиб кетирилган, аммо улар ҳаммага ҳам етиб бормаган. Қадим замонларда ўзбекларда эртакларни асосан ёши катта одамлар айтган. Эртак айтиб бериш учун ҳафтааб тайёргарлик қирилган. Одамлар бир хонана кириб ўтиришар, бир соғана сув, бир соғана туз, тупроқ, кўл, сулуриш, ҳокандоз ва бошқа нарсаларни олиб келиб, эртак айтувчининг атрофига тўплаб қўйишар. Эртак давомида сув ҳақида

ва уларнинг умрбоқийлигини саклаб қолиш биз ёшларнинг ҳам вазифамиздир. Давлатимиз томонидан жуदा кўп эртак китоблар чоп қилинмоқда. Эртаклар, қаҳрамонлик, меҳнатсеварлик, ахлоқ-одоб ҳақидаги эртаклар, сеҳрли эртаклар, ҳайвонот ва наботот ҳақидаги эртаклар, ҳажвий эртакларни ўз ичига олган. 2004 йил лотин графикасида нашр қилинган 3 жилдаги "Ўзбек халқ эртаклари" тўплами бунга яққол мисолодир.

Лекин, менимча, эртакни бир-бирига оғирининг оғирининг эшитиш мароқдорроқ бўлса керак. Бунда ҳам тасаввур кенгайди, ҳам эртаклар тингловчи хотирасида битиклар сифатида эртаклар қўлдан-қўлга ўтиб кетирилган, аммо улар ҳаммага ҳам етиб бормаган. Қадим замонларда ўзбекларда эртакларни асосан ёши катта одамлар айтган. Эртак айтиб бериш учун ҳафтааб тайёргарлик қирилган. Одамлар бир хонана кириб ўтиришар, бир соғана сув, бир соғана туз, тупроқ, кўл, сулуриш, ҳокандоз ва бошқа нарсаларни олиб келиб, эртак айтувчининг атрофига тўплаб қўйишар. Эртак давомида сув ҳақида

Ушбу саҳифа Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўлаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан ажратилган грант асосида тайёрланди.

Лойиҳа номи: "Истеъдодли ижодкор ёшлар маҳоратини ошириш, ОАВ учун малакали кадрлар етказиб бериш орқали уларнинг мамлакат иқтисодий-саноат ва маданий-маърифий ҳаётидаги иштирокини янада фойдалантириш".

Саҳифани Гулчехра УМАРОВА ва Носиржон ЖҲРАЕВ тайёрлади.

Мадина САЪДУЛЛАЕВА,
Санъат институти талабаси

Маҳмуд Тожибоев ва Рифатилла Қосимов.

Хонанданин ўзбек миллий кўшиқларини маромига етказиб ижро этиш йўлидаги сайёҳ-ҳаракатларини шоирлар Иқбол Мирзо, Бобур Бобомурод, Рисилғой Ҳотамова, бастакорлар Рустам Маҳмудов, Дилоҳ Аҳмадшоҳ, Афзалбек Ҳусанов, акаси Отабек Мамазоитовлар кўлаб-қувватладилар. Шу тариқа хонанда маҳоратини ошириб, овоз инқилибларини кенгайтириб борди. Мана уч йилдирки, Г.Мамазоитова ўзининг яккахон концерт дастурлари-

Яхши ҳам, ёмон ҳам чикди йўлимдан, Балки омад қуши учди қўлимдан. Бир зум ҳам ўчмайбиз асло кўнглимдан, Бунча олисдасиз, ширин орзулар.

Кўшиқни тинглаб эканмиз, ўзи билан ўзи танҳо қолиб, ўйга толган қаҳрамон образини кўрамиз. Форттепионнинг уч-кур садоларида тун кетидан оппоқ бўлиб отаётган мунаввар тонг тароватини туйамиз. Оркестрнинг ҳаётбахш оҳанглирида эртанги кунга ишонч, буюк орзуларга етилиш истаги талқин этилган.

Хонанданин "Ўзбекистон" кўшиги тингловчининг ватанини севишга, уни борлиги билан ҳижоя қилишга чорлайди:

Олисдаги маҳмадона, эй эски олчоқ!

Менга қадам ташламоқни ўргатмагин сен! Ўзинга боқ, кейин майли, новорангини қоқ! Менга қандай яшамоқни ўргатмагин сен!..

— деб бошланувчи қўшиқ сатрлари янграганда кўз ўнгимизда Тумарис, Нодирбегим, Зебунино со каби ватанпарвар, оқила ва баҳодир Шарқ аёллари намоян бўлади. Кўшиқ матида она юрт мадади, тинч, осуда турмушдан шукроналик, ўзбек халқининг руҳи акс этган. Қўшиқ қаҳрамонини ўз юртининг, она қўрғонининг лочини, оиланинг олтин бусасидан фарзандларини юксак парвозларга олантирувчи онадир.

Хонанда репертуарида шунга ўхшаш она, ватан, юрт кенгликлари ҳақидаги, севи-муҳаббат, меҳр-оқибат, инсонийликни тараннум этувчи қўшиқлар қўлаб топилади. Уйайимизки, йил сайин бу қўшиқларнинг сафи кенгайиб, хонанданин ижро савияси янада юксалиб бораверади.

САНЪАТГА ЙЎҒРИЛГАН ВУЖУД

Шарқона санъат бўстида ўзинга хос жарағига эга бўлган ўзбек миллий кўшиқларининг инсон қалбига, маънавий дунёсига таъсир қила олувчи қудратли тўқини бор. Ўзбекистонда ҳизмат кўрсатган артист Гулсанам Мамазоитова кўшиқларини тинглаб эканмиз, унинг вужудида ана шу шарқона ҳис-туйғуларга йўғрилган наволарни, аждодларимизнинг ёр ва диёр меҳридан тўйинган шодон садоларини туйамиз. Хонанда кўшиқларининг илдизида ўзбек халқининг покиза имони, юксак эътиқодини тараннум этувчи оҳанглар дунёси бор.

Гулсанам Мамазоитова қўшиқ дунёсига "Ажаб-ажаб", "Илак румолим", "Адашганман", "Еронлар", "Юлдузли осмон" хабарли улаб лар ва қўшиқлар гулдас-таси билан кириб келди.

Санъатнинг гоҳо тинч, гоҳо шиддатли оқимида чинқиди. Бунда кучли ва оҳангдор овози, ўз хонандалик услубини яратилганга бўлган иштиёқ ҳамшира мадад бўлди.

Кўкларга қўл етмас юдуз бўддингиз, Қалбимда отмаган кундуз бўддингиз, Юракда йиллаган бир сўз бўддингиз, Бунча олисдасиз, ширин орзулар.

Г. МАМАЗОИТОВА эстоҳи Э. АБДУЛЛАЕВ билан

Нигора ШАРИПОВА,
Навоий педагогика институти магистранти

Дард инсонга йўл очади. Дунёга ҳар бир иш учун инсон юрагига иштиёқ, ҳавас ва дард бўлиши лозим, дейдилар мавлоно Жалолиддин Румий ҳазратлари...

ИФОРИНГ ИСТАДИМ, ЭЙ ГУЛ...

Абдусалом иккинчи гуруҳ ногирони, умуртқа поғонаси хасталиги билан оғирган. Ун беш йилдан бери деярли тўшакда ётиб ижод қилади: куй басталайди, шеър ёзади, сурат чизади...

Этилган. Портрет, манзара, натюр-морт ва графика жанрдаги суратлари расомлар томонидан юқори баҳоланган. Мақом ва ҳалқ озаки ижодидан яхши хабардор. Унинг газалларига келсам...

Нажмиддин КОМИЛОВ

Одоб саломдан бошланади. Одамлар бир-бирлари билан саломлашиб юришига нима етсин. Салом ўртадаги губорни йўқотади, ҳасад ва адоватни сўндирарди...

Ассалому алайкум, деб саломлашиш Одам аллайҳиссалом яратилганидан бери инсонларга фарз қилинган. Агар биз такаббурлик, манманлик, гина-қудрат қилиб, бир-биримиз билан саломлашмай юрсак...

ОДОБ МЎЪЖИЗАСИ саломдан бошланади

қилсак, одамларнинг меҳрини қозонамиз, яхши ном олаемиз. Бироқ арзиманган баҳона-сабаб билан саломлашмай қўйиш одати ҳаётда кўп учрайдиган иллат. Бундай иллатта гинахон, аразғўй, кечлик, манман, иззатталаб, шухратга ва мансаб-мартабага ўч, шахсиятпараст одамлар кўпроқ мойил бўладилар...

Буюк Британиянинг Линколншир графлиги ерларидан оқувчи дарёлардан бирида балиқчилар улкан ваҳший балиқ — қонхўр илонбошни тутиб олишди, деб ёзади The Daily Mail нашри.

фиску фасод, фитна, ҳасад бўлмайди. Араз — инсоннинг ёвуз дushmanи. У қариндош-уруғлар, кўни-қўшинлари, ҳамкасблар, дўстлар, ака-укалар, ҳатто ота-болалар ва эр-хотинлар ўртасидаги муносабатларга соя солиб турадиган шарпа. Агар унга эрк берилса, дунёни оғдир-тўнтар қилиб юборади...

ҚАЛАМПИР

Она ер бағрида ўсгай Бу ўсимлик ранг-баранг, Барг — яшил, гул, мевалар — Оқ, пушти, нимранг, тилларанг... Хўб ширин мева тугар

ЧАЁН

Сен ўзининг не десанг ҳам Қилмининг элга аёни, Пайт пойлаб ниш урурсан, Етказурсан хўб зиён. Энди билсам кўп маҳал Қўйнимда сақлабман сени, Чақмайин чакдинг бу куни, Энди армоним чунон.

Газетамизнинг ушбу сони тахририят қўшиғи «Маҳорат мактаби» тингловчилари иштирокида тайёрланди.

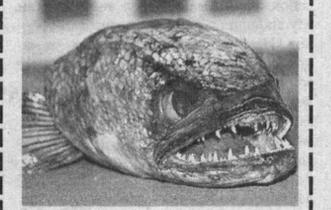
Дунё — кенг...

АНТИҚА САЁҲАТ

Новосибирсклик Анатолий Кулик ва унинг дўстлари дунё бўйлаб саёҳатга отланишди. Улар уч йил ичига етказган каттамадан билан бутун Ер шарини айланиб чиқишмоқчи, дея хабар беради «Интерфакс» ахборот агентлиги.

Уч босқичдан иборат саёҳатнинг биринчи босқичи Таиландда шарт олади. Анатолий Кулик, Александр Провоторов ва Алексей Саратовкин бошқарувидаги каттамадан ҳозирда Шри-Ланка оролларида йўл олган. Антика саёҳатининг кейинги босқичлари 2009 ва 2010 йилларга режалаштирилган. Дунё бўйлаб саёҳат 2011 йил якунланаркан.

ТАЖОВУЗКОР ИЛОНБОШЛАР

Буюк Британиянинг Линколншир графлиги ерларидан оқувчи дарёлардан бирида балиқчилар улкан ваҳший балиқ — қонхўр илонбошни тутиб олишди, деб ёзади The Daily Mail нашри.

Асосан жануби-шарқий Осиё ва Ҳиндистонда учрайдиган илонбошлар жуда хавфли даррандидир. Унинг йирик танаси ва бошига яраша оғзи ҳамда тишлари ҳам катта бўлади. Энг йирик илонбош 1,5 метргача келиши мумкин. Бу қонхўр балиқлар, одатда, майда балиқлар, ҳатто қушлар билан озикланади. Увилдиқларини химоя қилганда одамларга ҳам ташланадиган илонбошларни Британияда сақлаш ва кўпайтириш тақиқланган.

Ажабланирлики шундаки, бу балиқлар ҳарорати анча паст бўлган Буюк Британия дарёларида бемалол яшашмоқда. Одатда эса, илонбошлар сув ҳарорати 25-28 даража бўлгандагина яшайди ва кўпаяди. Мамлакатнинг табиати муҳофаза қилиш бошқармаси берган маълумотларга кўра, ваҳший балиқ дарёга аквариумчилар томонидан ташланган бўлиши мумкин. Бошқарма Хидматлари ҳозирда илонбош топилган Виллар дараёсини текширишмоқда. Чунки илонбошдан одатда, хавфли касалликлар тарқалади.

ЎЙРИЛАНГАН КЎПРИК

Чехиянинг Германия улкан боғовчи тўрт тоннали улкан темирйўл кўприги ўйрилди, дея ахборот тарқатади АРР.

Чехиянинг Хев шаҳри полицияси бундай ўйрилликка илк бор дуч келгани учун нима қилишга хайрон. Хавфли бўлган кўриқ, кўприқдан сўнгги пайтларда кам фойдаланилган. Материал ўйрилганда шахарда янги очилган заводдан шубҳаланмоқда. Эслатиб ўтамиз, Европада сўнгги йилларда металл жисмлар нархи ошиб бормоқда.

«BUYUK KELAJAK SARI» уюшмаси (ОКПО 17819365, ИНН 203353724) тутатилди. Давтволар эълон чиққан кундан бошлаб икки ой мобайнида қабул қилинади. Тел: 117-59-50, 233-84-30

Абдусалом ИБРОҲИМОВ

ИФОРИНГ ИСТАДИМ...

Ифоринг истадим, эй гул, тикан захрига тоқат йўқ, Қўниб шохинга бир булбул каби ёндим, ҳаловат йўқ.

Манам бедард эдим, ё Раб, кеза аҳли жаҳон ичра, Бу кун ихзори ҳолимга қаламдин ҳам қафолат йўқ.

Тириклар ичра бежонман, ҳазон япроғи янглиман, Тириклик сағъатин қўлаб ашарга ҳеч маҳорат йўқ.

Кима кун ичра юз неъмат, кима тун уйқуси роҳат, Менга кундуз фароват йўқ ва ё на тунда роҳат йўқ.

Сени бир кўргали ошиқ кечар ўз жонидан бешак, Ки, ўлайи ўлса ҳар одам, анга ваҳми қўймад йўқ.

Жамолнинг кўргуз, эй Мохам, қуйиб афтоҳол ўлдим, Юрак ишқ сурасин қуйлар, овоз айларга ҳожат йўқ.

Муножат айлабон ёдним фазал Абдусалом, зеро, Жаҳонда бунданам ортиқ менга бахт йўқ, саодат йўқ.

ИШҚУ ИЙМОНДАН ГАПИР

Ошу нонни қўй, биродар, менга инсондан гапир, Нафс ишин бир лаҳза четлаб, ишқу иймондан гапир.

Рўзгор ҳеч тўлмагай, гор деб атарлар, бил они, Горни қандоқ тўлзаурсан, илму урфондан гапир.

Бул вужуд тўфроқ эрурким, жон қуши анга қўноқ, Рухга бу тўфроқ керакмас, руҳга осмондан гапир.

Икки куч икки томон тортар эмни ҳар кимсани, Сўзи шайтондан ҳазарким, сўзи Раҳмондан гапир.

Ўтдилар шоху гадолар бирма-бир бу саҳнадан, Саҳнанинг ортида не гап — менга ул ёндан гапир.

Майли, эй Абдусалом, дунё ишин ҳам қўймағил, Ишга қўл банд бўлса бўлсин, дилга жондан гапир.

ИЙМОН АЗИЗ

Умримиз манго эмаски, ҳар нафас, ҳар он азиз, Яхшилик қилмоққа дўстлар нафа, бу бор имкон азиз.

Бу саховат рамзидурким — тенг сочар нурын қуёш, Ким қуёшдек меҳрибон, ул зотга ҳар инсон азиз.

Аҳли жоҳил ҳеч қачон оқилга улфат бўлмағай, Чунки жоҳил кимсага ўзи каби нодон азиз.

Ҳамма ҳам қўймайди борин уйда меҳмон олдиға, Кимгадир меҳмон азизу, ким учун ош-нон азиз.

Ким ибодат қилса доим, ким фақат еб, ухлагай, Ер кифоат қилса кимга, ким дегай осмон азиз.

Ким агар йўлбошчи бўлса, ким анга йўлдош эрур, Ҳеч йўловчи ортга қайтмас, бўлса гар сарбон азиз.

Муттадолар бир эмас, лек не ажаб, Абдусалом, Жон азиз бўлса бирова, кимгадир иймон азиз...

СУКУТ...

Аҳли жоҳил орасида жонга қаққондир сукут, Сўзи исроф этмаюрға яхши имкондир сукут.

Сўйламоқ даркор ҳаминша сўзин иймон аҳлиға, Бейимонлар теграсида илму иймондир сукут.

Бетамизлар етмағай сўз мағизга ҳеч бир замон, Бетамиз қилса ҳақорат, тарки шайтондир сукут.

Ким Худонинг марди эрса, бесабаб урмас қалом, Оғзини очганда номард, мардга меҳмондир сукут.

Авлёи сўз сўзламас то унга ҳожат бўлмағай, Сўз керак бўлмас кишига хайру эҳсондир сукут.

Сўз демой бўлмас қачонким, қўйламоқлик вақтидур, Бир замон бўлғайки, ул он қадри арзондир сукут.

Сўз талаш вақтида хотун ўйламай дам урса ҳам, Эр агар оқил эса, бас, сенга осондур сукут.

Ғайри ҳолат келса, бир сўз айтма, эй, Абдусалом, Ҳақ учун хилватга кирсанг, роҳати жондир сукут.

СУКУТ...

Аҳли жоҳил орасида жонга қаққондир сукут, Сўзи исроф этмаюрға яхши имкондир сукут.

Сўйламоқ даркор ҳаминша сўзин иймон аҳлиға, Бейимонлар теграсида илму иймондир сукут.

Бетамизлар етмағай сўз мағизга ҳеч бир замон, Бетамиз қилса ҳақорат, тарки шайтондир сукут.

Ким Худонинг марди эрса, бесабаб урмас қалом, Оғзини очганда номард, мардга меҳмондир сукут.

Авлёи сўз сўзламас то унга ҳожат бўлмағай, Сўз керак бўлмас кишига хайру эҳсондир сукут.

Сўз демой бўлмас қачонким, қўйламоқлик вақтидур, Бир замон бўлғайки, ул он қадри арзондир сукут.

Сўз талаш вақтида хотун ўйламай дам урса ҳам, Эр агар оқил эса, бас, сенга осондур сукут.

Ғайри ҳолат келса, бир сўз айтма, эй, Абдусалом, Ҳақ учун хилватга кирсанг, роҳати жондир сукут.

САРИМСОҚ САРАТОНГА ҚИРОН КЕЛТИРАДИ

Соланинг — бойлигинг

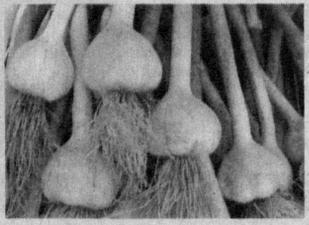
*Шифобахш гиёҳларга бепасанд қараб келган тиббиётшунос олимлар асрлар мобайнида ҳалқ табибига маълум бўлган неъматларнинг янги-янги кирраларини кашф этмоқдалар. Шундай неъматлардан бири саримсоқ шиёзидир.

Саримсоқ шиёзининг шамоллаш ва грипп, юрак ҳамда қон томир касалликларини даволашда шифобахш таъсир кўрсатиши фан томонидан аниқланганига унча кўп бўлгани йўқ. Икки йил муқаддам АҚШнинг Жоржтаун университетида бўлиб ўтган халқаро симпозиум вақилиари бу неъматнинг саратон ҳамда юрак-қон томир хасталикларини даволашдаги аҳамияти ҳақида ҳам фикр юритишди. Айни пайтда, саратон хасталигининг кўпгина турларини даволашда саримсоқ шиёзининг фойдали жиҳатлари ниҳоятда жидадий равишда муҳокама қилинди.

Ҳозирча саримсоқ шиёзининг йўғон ичак саратондан химояловчи самараси яхши ўрганилган, — дейди гастроэнтеролог олим К.Спахов. — Шимолий Каролина университети олимлари олиб борган тадқиқотларда саримсоқнинг хўш кўриб истеъмол қилувчиларда бу хасталик 70 фоиз камроқ ривожланиши аниқланган.

Бу тадқиқотларда саримсоқ шиё-

нинг хоми ҳам, пишгани ҳам фойдали бўлиб чиққан бўлса-да, хом саримсоқ афзалдир. Бироқ унинг шифобахшлик хусусиятларини кучайтириш учун эса муайян тайёргарликлар талаб этилади. Масалан, саримсоқ бўлақларини истеъмол қилишдан аввал майдалаш ёки эзиш, сўнгра 10-15 дақиқа селгитиб қўйиш керак бўлади.

Хаводати кислород таъсирида унинг таркибидagi ферментлар фаоллашиб, супероктив моддаларга айланиш жараёни бошланади. Бундай амални иссиқ тошлар тайёрлашга киришишдан олдин ҳам бажарган маъқул.

Саримсоқни қунига қанча миқдорда истеъмол қилиш керак? Бу масалада жидадий тадқиқотлар олиб борган немис олимларининг таъсиясига кўра, унинг миқдори қунига 4 грамм (икки

паррақ)дан кам бўлмаслиги керак. Унинг нохуш ҳидини имкон қадар кўпроқ камайитириш учун шунча миқдордаги саримсоқни турли таомларга оз-оздан тақсимлаш мақсадга мувофиқ. Мабодо сиз саримсоқ шиёздан шамоллашга қарши фойдаланмоқчи бўлсангиз, шу миқдорни 1,5 — 2 баробарга оширишингиз зарур. Шунга ҳам унутмангки, сиз саримсоқ шиёзининг аччиқ ҳидини «симираётинг», фақат ўзингизга эмас, атрофдагиларга ҳам ёрдам берган бўласиз. Уларга шамоллаш вирусларининг юқуш эҳтимоли камаяди.

Бордию, сиз саримсоқ шиёздан фойдаланишдан бутунлай воз кечмоқчи бўлсангиз ҳам, унинг майдалаб кесилган бўлақчалари соланинг идишини хонангизга қўйиб қўйинг. Фақат бунда уни бир кеча-кундуз мобайнида 3-4 мартадан алмаштириб туришини унутманг.

Хасталик пайтида сиз турли доридармонлар ичаётган бўлсангиз ҳам саримсоқдан бемалол фойдаланинг. У қон босимини ва ундаги холестерин миқдорини камайтиради. Айниқса қонда қанд миқдори ва унинг таъсирида организмни тез қаритувчи гликозилар кўпайиб кетган оғир ҳолатда саримсоқнинг фойдаси катта. Она табиат яратган бу шифобахш неъмат вақтида тўғри истеъмол қилинса шундай ҳолатларнинг ҳам олдини олиши мумкин.

ниши олдини олади; — жигарнинг захарли моддаларни зарарсизлантиришига кўмак беради;

Келгусида эса тиббиётшунос олимлар саримсоқ шиёз ёрдамида саратон хасталигининг олдини олиш ва уни даволаш амалиётида муваффақиятли қўлашнинг кўзда тутишмоқда. Чунки йўғон ичак, мезда, простата безлари, ўпка, кўкрак ва жигар саратонига нисбатан саримсоқнинг самарали таъсири катта. Саримсоқдан келгусида диабетга қондаги қанд миқдорини камайитириши, шунингдек, қон томирларини емирвуччи асоратларнинг олдини олишга фойдаланиши ҳам кўзда тутилаёттир.

Айни чоғга, олимлар келгусида организмни ёшарттириш, қарши жараёларини сустайтириш, жинсий қувватни ошириш борасида ҳам саримсоқдан фойдаланишга умид болмамоқдалар.

МУАССИСАЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРАЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati. Манзилымыз: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32. Қабулхона — 233-52-91. Котибият — 236-56-50.

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОВ. «Шарқ» нашриёт-матбоса акциядорлик компанияси бошқаруви. Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилади —

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН